

UNIVERSITATEA DE STAT DIN TIRASPOL

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 373.2.015:305(043.2)**

DUMINICĂ STELLA

**FORMAREA CULTURII PEDAGOGICE A FAMILIEI
DIN PERSPECTIVA EDUCAȚIEI DE GEN A PREȘCOLARILOR**

531.01. TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației**

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul **Sectorului Educație Timpurie,**
Institutul de Științe ale Educației

Conducător științific:

Cuznețov Larisa, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Referenți oficiali:

1. **Bodrug-Lungu Valentina**, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
2. **Mocanu Liuba**, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Componenta Consiliului Științific Specializat D 531.01 - 55:

1. **Cojocaru Victoria**, *președinte*, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol;
2. **Mîslîțchi Valentina**, *secretar științific*, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol;
3. **Siliștraru Nicolae**, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol;
4. **Boroșan Maia**, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol;
5. **Panico Vasile**, doctor în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol;
6. **Baraliuc Nadejda**, doctor în pedagogie, lector universitar, Institutul de Științe ale Educației.

Susținerea va avea loc la **28 iunie**, ora **14:00**, în ședința **Consiliului Științific Specializat D 531.01 - 55** din cadrul Universității de Stat din Tiraspol, blocul 1, sala 108, str. Ghenadie Iablocikin, 5, or. Chișinău, MD-2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate pe pagina web și în biblioteca Universității de Stat din Tiraspol, precum și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 27 mai 2021.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

Mîslîțchi Valentina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Conducător științific,

Cuznețov Larisa, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Autor,

Duminică Stella

CUPRINS

Repere conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	10
Concluzii generale și recomandări.....	25
Bibliografie.....	28
Adnotare (în română, rusă și engleză).....	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Culturalizarea și democratizarea societății contemporane include mai multe componente. Una dintre cele mai importante componente reprezintă formarea culturii pedagogice a familiei, la general, și formarea culturii de gen a acesteia, în special.

Necesitatea de a începe educația de gen cât mai timpuriu este justificată de faptul că vârsta preșcolară este o perioadă senzitivă de formare a conștiinței, a identității de gen și a deprinderilor de comportare civilizată în conformitate cu rolurile sociale.

Concomitent cu fortificarea posibilităților biologice și psihologice de interiorizare a rolurilor sociale și a formării comportamentului de gen al preșcolarilor, este necesar să completăm și să valorificăm eficient potențialul cultural al părinților, mobilizând resursele lor pedagogice și resursele parteneriatului educațional familie – instituție preșcolară cu privire la realizarea educației armonioase integrale a tinerei generații, dar și a adulților, favorizând învățarea pe parcursul vieții acestora. Din acest motiv, este foarte important ca părinții și educatorii să cunoască particularitățile de vârstă, de personalitate (temperament, caracter, aptitudini etc.), cele psihosexuale și de gen, inclusiv specificul educației și dezvoltării fetei și a băiatului. Aceste cunoștințe necesită o orientare a instituțiilor de învățământ, mass-media și a întregii comunități spre formarea unei culturi pedagogice, a competențelor parentale de valorificare optimă a strategiilor educaționale generale și a celor specifice formării de gen a copiilor, care, de fapt, stau la baza formării personalității umane. În acest sens, adulții trebuie să evite unele opinii preconcepute și prejudecăți existente, să respecte egalitatea, să evite discriminarea de gen, oferind modele comportamentale masculine și feminine demne de urmat. Adulții trebuie să pună accentul pe formarea calităților morale la ambele genuri, să antreneze preșcolarii în efectuarea variatelor activități care dezvoltă judecata, raționamentul, identitatea și conduita axată pe democratizarea relațiilor, valorizarea egalității șanselor și prevenirea segregării sau disriminării de gen.

Calitatea educației de gen a preșcolarilor este dependentă de nivelul culturii pedagogice a adulților, inclusiv a părinților, de conștientizarea aspectului vizat și desigur că de potențialul intelectual și moral al acestora. De aceea este necesară o muncă asiduă, sistematică și competentă în domeniul educației și culturalizării familiei prin organizarea-desfășurarea unui parteneriat calitativ familie – instituție preșcolară, în cadrul căruia se vor completa și aprofunda cunoștințele și competențele, resursele pedagogice ale părinților. Pentru ca o familie să-și exercite funcția educativă eficient, ea trebuie să dispună de o cultură generală, una pedagogică și să conștientizeze că perspectiva educației de gen reprezintă cheia succesului în formarea unei personalități integrale, deoarece ambele genuri contribuie la prosperarea societății. Noul demers de fortificare a educației părinților pentru a spori calitatea educației copiilor se regăsește în: *Codul Educației al Republicii Moldova* [12]; *Strategia privind protecția copilului pe anii 2014-2020* [45]; *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020. Educația 2020* [42]; *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [43]; *Planul național de acțiuni pentru anii 2019-2024 privind implementarea Strategiei intersectoriale de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2024* [36] și în *Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”* [48].

Aspecte foarte importante pentru educația de gen a populației și asigurarea egalității între femei și bărbați în arealul autohton sunt elucidate în următoarele documente de stat: *Legea nr. 5-XVI din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați* [27]; *Programul național al egalității femeilor și bărbaților (2010-2015)* [37]; *Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova (2016-2020)* [45]; *Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020* [47].

Aceste documente revendică o educație realizată pe ambele planuri, a familiei/părinților și a copiilor prin implicarea tuturor actorilor sociali, accentul fiind pus pe valorificarea unei educații cu caracter anticipativ și prospectiv, pe formarea culturii pedagogice a părinților.

Cunoștințele teoretice și praxiologia educației de gen, integrându-se în cultura pedagogică personală și cea profesională a cadrelor didactice ce activează în instituțiile preșcolare, au prerogativa formării conduitei civilizate a tinerei generații.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Unele aspecte generale ale culturii familiei și a educației copiilor, transmiterea valorilor umane sunt abordate în lucrările cercetătorilor: Terrisee B., Teottier E. [63]; Durning P. [57]; Stănciulescu E. [42]; Segalen M. [39], Silistraru N. [40] etc. Conceptul generalizator *ethos pedagogic/cultură pedagogică* a persoanei a fost definit de Bourdieu P., Passeron J.C. [55], Гребеньков И.В. [65], Мудрик А. В [68], Sacaliuc N. și Cojocaru V. [38]. Mai detaliat conceptul dat a fost analizat de Stănciulescu E [159]. *Ethosul pedagogic familial* a fost investigat multiaspectual din perspectiva educației familiale și a educației pentru familie de către Cuznețov Larisa [62]. Cercetătoarea a definit *conceptul de cultura/ ethos pedagogic familial, menționând că acesta reprezintă totalitatea valorilor materiale și spirituale pe care le posedă și le promovează familia ca instituție socială*. A fost demonstrat și argumentat faptul că *valorile spirituale rezidă în cunoștințele variate pe care le posedă membrii familiei, virtuțile, convingerile, tradițiile, modelele comportamentale ale părinților, copiilor, bunicilor și atitudinile valorice ale acestora*. Valorile spirituale determină dimensiunea obiectivă a culturii familiei, care se manifestă la nivel comportamental și la nivelul explorării valorilor materiale. Cuznețov Larisa a stabilit structura culturii/ethosului pedagogic familial [Ibidem, p.99-112].

Cercetările ce vizează problema formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor este investigată fragmentar. În lucrările cercetătorilor atestăm doar abordarea unor repere teoretice ale educației de gen, redarea unor scheme ale formării identității de gen și a analizei stereotipurilor de gen: Bem S.L. [53], Burn S.M. [56], Кош И. С. [66], Eagly A. H. [58], Берн III. [64], Bucun N. și Jordan V. [9]. Unele particularități ale educației de gen în familie, repartizarea obligațiilor parentale, modelele comportamentale ale părinților, metodele aplicate în educația familială sunt reflectate în lucrările cercetătorilor: Kellerhals J. [59], Montandon C. [60], Stănciulescu E. [42], Segalen M. [39], Muldworf B. [61], Mitrofan I. și Ciupercă C. [29], Ciofu C. [11], Bătrînu E. [5], Mocanu L. [31] etc. Idei privind educația de gen în cadrul familiei prin prestare de modele comportamentale de gen aflăm în

lucrările lui: Baumrind D. [52], Saxton L. [62], Bell R. R. [54]. Fundamentarea pedagogiei și culturii de gen și identificarea valorilor de gen în Republica Moldova a fost realizată de Bodrug-Lungu V. [6]. Structura culturii de gen și metodologia educației de gen sunt elucidate în lucrările cercetătorilor: Miroiu M. [28], Goraș Postică V. și Handrabura L. [25], Татабадзе И. [70], Bodrug-Lungu V. [6], Borozan M. [8]. Tangențial este abordată educația de gen în raport cu particularitățile de vârstă ale preșcolarului și nevoile acestuia în lucrările lui: Golu P. și Verza E. [24], Zlate M. [51], Cemortan S. [10]. Unele repere psihopedagogice ale parteneriatului școală-familie în contextul educației de gen sunt evidențiate în lucrările cercetătorilor: Vrăsmaș E. [50], Некрасов А. [69], Кош И. С. [66] etc. Un șir de aspecte și probleme de sensibilizare a pedagogilor privind educația de gen în Republica Moldova au fost elucidate în revista *Studii gender* (2001), coordonată de Morărescu M. (Cojocaru-Borozan M.) [32].

Abordarea eficienței relațiilor familiale prin formarea competențelor parentale, inclusiv și a celor care includ educația de gen, le găsim la: Эйдемиллер Э.Г. [Apud 13, p.31], Cuznețov Larisa [14]. Particularitățile educației de gen în familie la vârsta preșcolară sunt reflectate în cercetarea lui Anghel R. [1], iar educația de gen la vârsta preadolescenței o aflăm în lucrările lui Mutu T. [33] etc.

Astfel, observăm că rămâne insuficient cercetată problema formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen, anume a preșcolarilor. Nu sunt stabilite reperele teoretico-aplicative, nu este investigat specificul strategiilor și tehnologiei educației de gen a preșcolarilor în cadrul familiei și în cadrul valorizării parteneriatului educațional familie-instituție preșcolară. Situația descrisă oferă un tablou clar, care permite să *identificăm un șir de probleme și contradicții în educația de gen*, care necesită o investigație multilaterală, motivele fiind:

- dificultățile social – economice și demografice din republică, care provoacă distorsiuni legate de lipsa unuia sau a ambilor părinți, iar copiii sunt educați deseori de bunici, frați sau alte rude, ceea ce creează un șir de contradicții și probleme în educația de gen a copiilor;

- democratizarea relațiilor sociale are impact pozitiv, însă respectarea egalității și echității sociale este una mai mult declarată decât reală; se observă elemente de discriminare și segregare de gen și distorsionarea conduitelor din cauza feminizării băieților și masculinizării fetelor;

- se face simțită lipsa unei fundamentări pedagogice a culturii familiei, mai cu seamă din perspectiva promovării valorilor de gen și a educației de gen;

- acțiunea educativă familială realizată de părinți, dar și cea educativă formală preșcolară, realizată de cadrele didactice, necesită o redefinire și fundamentare din perspectiva formării culturii pedagogice a familiei, abordată din perspectiva educației de gen a preșcolarilor.

Această stare a lucrurilor a generat **problema cercetării**: *Care sunt reperele teoretico-aplicative ale formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor?*

Obiectul cercetării reprezintă procesul de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor.

Scopul cercetării constă în determinarea și validarea experimentală a reperelor teoretico-aplicative ale formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor, structurate într-un model funcțional.

Obiectivele cercetării:

1. Interpretarea epistemologică a *culturii pedagogice a familiei* din perspectiva *educației de gen*.
2. Elucidarea evoluției *educației de gen* ca parte componentă a genezei *culturii pedagogice familiale* și a politicilor, și practicilor educaționale și sociale.
3. Determinarea implicațiilor educative ale resurselor parteneriatului familie-instituție preșcolară asupra formării *culturii pedagogice a părinților* din perspectiva *educației de gen a preșcolarilor*.
4. Determinarea principiilor și condițiilor psihopedagogice de formare a *culturii pedagogice a familiei* din perspectiva *educației de gen*.
5. Elaborarea, experimentarea și validarea *Modelului de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor* (care include reperele teoretico-aplicative).

Ipoteza cercetării: formarea *culturii pedagogice a familiei* poate deveni un mijloc eficient de dezvoltare a personalității preșcolarilor din perspectiva *educației de gen*, dacă se vor:

- dezvălui esența epistemologică a conceptelor specifice, a componentelor *culturii familiei* și a posibilităților *educației de gen*;
- corela *educația de gen* cu *educația morală* și cu celelalte componente ale *educației* și formării *culturii pedagogice a familiei*;
- elabora, fundamenta și valida strategia *educației de gen* aplicată în familie și instituția preșcolară;
- determina, elabora și aproba reperele teoretico-aplicative ale formării *culturii pedagogice a familiei* din perspectiva *educației de gen a preșcolarilor*.

Metodologia cercetării științifice. Investigația s-a realizat în baza studierii și valorizării concepțiilor și principiilor *educației* și a *educației de gen* din domeniul pedagogiei generale, pedagogiei și psihologiei preșcolare, sociologiei *educației*, pedagogiei familiei, teoriei generale a *educației*. În mod special, drept reper epistemologic general a servit *Sistemul educației pentru familie* și anume structura, specificul, funcționarea ethosului/*culturii pedagogice familiale*, principiile și condițiile psihopedagogice de formare ale competențelor parentale elaborate de Cuznețov Larisa [13,14,15]. În calitate de repere teoretice privind formarea identității de gen, ca structură de bază a personalității, în procesul continuu de formare a genului pe parcursul vieții au servit ideile cercetătorilor: Кон И. С. [66], Клецина И. С. [67], Некрасов А. [69], Штылева Л.В. [71]; teoria învățării sociale a modelelor de rol Bandura A. și Mead M. [Apud 33, p.13]; teoria funcționalismului sistemic, concepția diferențierii și identității de gen (Freud S. [23], Stănciulescu E. [42]); aspectele teoretice ale *educației sexuale* (Rousseau J. J., Lock J., Fenelon Fr. [Apud, 41]) și ale *culturii educației de gen* (Miroiu M. [28], Bodrug-Lungu V. [6], etc.); concepția pedagogiei de gen (Bodrug-Lungu V. [7] etc.); strategia *educației de gen a preadolescentului* în familie (Mutu T. [33]); tezele privind repartizarea obligațiilor parentale în cadrul *educației familiale* (Stănciulescu E. [42], Muldworf B. [61]); aspectele socio-psihopedagogice ce țin de desfășurarea parteneriatului instituție preșcolară – familie (Cuznețov Larisa [14], Mîslîțchi V. [30], Mocanu L. [31]); semnificația valorică a umanului și moralei în viața familiei (Cuznețov Larisa [14], Azarov I. [2], Băran - Pescaru A. [4], Ciofu C. [11], Panico V. [35] etc.); repere

teoretice și strategii educative cu privire la formarea personalității preșcolarului (Zlate M., Verza E. [51], Sacaliuc N., Cojocaru V. [38], Mocanu L. [31], Baraliuc N. [3]); strategii și tradiții populare în educația familială a copiilor (Siliustraru N. [40]).

Metodele cercetării:

- *metode teoretice*: metoda bibliografică, analiza și sinteza; predicția, interpretarea, compararea; sistematizarea, generalizarea;
- *metode practice*: modelarea; proiectarea; experimentul pedagogic; chestionarul, observația, studiul de caz, consilierea;
- *metode statistice* de prelucrare cantitativă, calitativă și comparativă a rezultatelor obținute, inclusiv reprezentarea grafică a acestora.

Noutatea și originalitatea științifică este obiectivată de:

- determinarea și argumentarea științifică a reperelor teoretico-aplicative ale culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen;
- precizarea și delimitarea conceptelor de bază ale culturii pedagogice a familiei, realizate în baza analizei și esențializării evoluției abordărilor și teoriilor problematice în contextul educației de gen; scoaterea în evidență și analiza politicilor statale privind asigurarea egalității șanselor între bărbați și femei, formarea abilităților și competențelor parentale; sensibilizarea și educația de gen a copiilor și adulților.
- identificarea și fundamentarea condițiilor psihopedagogice și a principiilor formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor în cadrul colaborării instituției preșcolare – familie.
- fundamentarea, argumentarea și validarea științifică a *Modelului de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*.

Rezultatele științifice obținute în cercetare rezidă în determinarea și valorificarea reperelor teoretico-aplicative ale culturii pedagogice a familiei, structurate în *Modelul de formare a culturii pedagogice din perspectiva de educației de gen a preșcolarilor*, implementarea căruia a condus la schimbarea cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor părinților, contribuind la depășirea dificultăților familiale în educația de gen a preșcolarilor cu accent pe formarea identității de gen, a parteneriatului de gen, centrat pe non-discriminare, prevenirea segregării de gen și respectarea echității și egalității de gen.

Semnificația teoretică a cercetării. Importanța teoretică a cercetării este susținută de conceptualizarea, analiza și determinarea reperelor teoretice privind formarea culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen; stabilirea condițiilor psihopedagogice și a principiilor desfășurării eficiente a educației de gen în familie; determinarea specificului de învățare/cultivare a părinților și respectare a particularităților psihologice de vârstă și de personalitate ale copilului preșcolar în contextul educației de gen; argumentarea științifică a procesului educației de gen a preșcolarilor în cadrul familiei și instituției preșcolare.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în elaborarea și validarea ansamblului de instrumente pedagogice, concentrate în *Modelul de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*, care, prin esența și importanța lor teoretică și praxiologică, reprezintă fundamentele pedagogice operaționalizate. Reperetele teoretico-aplicative, determinate, elaborate și valorificate conform condițiilor stabilite în cercetare, au contribuit la formarea culturii pedagogice a familiei și culturii

de gen a copiilor de vârstă preșcolară. Cercetarea realizată a demonstrat că toate instrumentele pedagogice, care au fost incorporate în **Modelul de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor**: Curriculumul „Educația de gen a preșcolarilor” (destinat cadrelor didactice și părinților); Grila caracteristicilor comportamentelor de gen ale preșcolarilor; Modelele familiale și educația de gen; Dificultățile familiei, privind educația de gen; Matricea educației de gen în copilărie și adolescență; Harta psihopedagogică a educației de gen a preșcolarilor (în familie și instituția preșcolară); Structura culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen; Descriptorii competențelor parentale și a comportamentului de gen al preșcolarilor; Programul de colaborare instituție preșcolară – familie, centrat pe educația de gen a cadrelor didactice, părinților și preșcolarilor; Ghidul practic orientativ al priorităților educației de gen în cadrul familiei; Programul de formare a culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice; Programul de formare a culturii pedagogice a părinților și Programul de formare a culturii de gen a preșcolarilor și pot fi aplicate cu succes în ședințele cu părinții, centrate pe formarea culturii pedagogice a acestora din perspectiva educației de gen; formarea continuă a cadrelor didactice și educația de gen a preșcolarilor.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic, desfășurat în trei etape în 4 instituții de educație timpurie pe un lot experimental alcătuit din cadre didactice, părinți și preșcolari prin constatarea situației la tema investigată, dar și prin experimentarea și validarea *Modelului de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*, inclusiv prin intermediul publicațiilor științifice și a comunicărilor la seminarele metodologice, ședințele metodice, conferințele științifice internaționale și a activităților practice cu preșcolarii și părinții acestora.

Aprobarea rezultatelor științifice. Cercetarea s-a realizat în cadrul *Institutului de Științe ale Educației*. Rezultatele cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul Sectorului *Educație Timpurie*; a seminarelor metodologice; a întrunirilor metodice cu părinți și cadrele didactice, organizate în instituțiile de învățământ preșcolar. Ideile de bază și rezultatele investigației teoretice și experimentale au fost promovate și aprobate prin intermediul comunicărilor la conferințele internaționale și naționale, la fel, prin valorificarea celor 2 capitole în monografii, 2 ghiduri metodologice pentru cadre didactice, părinți și preșcolari, și platforma *stelladuminica.weebly.com*

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 22 articole științifice și comunicări la conferințe internaționale (15); în 2 capitole din monografii „Socializarea copiilor de vârstă timpurie” și „Repere metodologice pentru socializarea copiilor de vârstă timpurie” și 2 ghiduri metodologice pentru cadre didactice și părinți „Proiectarea activităților integrate a copiilor de vârstă preșcolară mare din perspectiva educației de gen cu orientare parteneriat instituție preșcolară-familie” (volum II și III).

Volumul și structura tezei: Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (290 de surse), 34 anexe. În total conține 145 pagini text de bază, 18 figuri și 17 tabele.

Cuvinte-cheie: cultură pedagogică, cultură profesional pedagogică, instituție preșcolară, cultura de gen, educație de gen, preșcolar, educator parental, activități centrate pe educația de gen, parteneriat educațional, valori de gen.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se descrie actualitatea și importanța temei abordate, se conturează problema cercetării, se formulează scopul, obiectivele cercetării și noutatea științifică, se argumentează importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, se explică modul de aprobare a rezultatelor investigației, se prezintă sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, **Repere teoretice privind formarea culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen**, conține studiul epistemologic al problemei și scoate în evidență esența și conținutul conceptelor de bază: *cultura pedagogică*, *cultura profesională pedagogică*, *educație de gen*. În cadrul capitolului a fost analizată evoluția orientărilor științifice privind cultura pedagogică a familiei și a educației de gen. Procesul studiului epistemologic și identificarea orientărilor, teoriilor și accepțiunilor privind cultura pedagogică și educația de gen a permis să fie stabilite reperele teoretice în baza cărora au fost determinate și elaborate următoarele instrumente teoretice: *Abordările teoretice privind conceptul de gen*; *Interpretarea conceptului de cultură pedagogică*; *Grila caracteristicilor de gen a preșcolarilor*. Nume de referință în realizarea conceptualizării și stabilirii reperelor teoretice au fost: Lock J., Rousseau J. J., Fenelon Fr. [Apud, 41], Freud S. [23], Bem S. [53], Burn Sh. [56], Кош И. С. [66], Eagly A. H. [58], Miroiu M. [28], Гребеньков, И.В. [65], Cuznețov Larisa [13, 14], Bodrug-Lungu V. [6, 7], Silistraru N. [40], Stănciulescu E. [42], Vrăsmaș E. [49] etc.

Analiza minuțioasă a reperelor teoretice privind educația de gen au permis stabilirea impactului *Teoriilor conceptului de gen* asupra aspectelor investigate. Astfel: **teoriile biologice ale genului** (*teoria evoluționistă*: Darwin Ch., Wilson E.; *teoria genetică*: Bainbridge D.; *teoria privind influența hormonală*: Richard Cf., Lippa A.; *teoria diferențelor structurale ale sistemului nervos*: Claire F., Sullivan Jodi O. Brien) [Apud, 26, p.97-99] se bazează pe abordările oferite de științele neurobiologice. Acestea explică în ce măsură ne naștem bărbați sau femei și în ce măsură biologia ne determină genul. Teoriile argumentează faptul că biologia determină și justifică diferențele de gen nu numai în aspect fizic, dar și în aspect comportamental.

Teoriile sociale ale genului (*teoria relațiilor obiectuale*: Chodorow N.; *teoria învățării sociale*: Mischel W., Bussey K., Bandura A.) susțin că nu ne naștem femei sau bărbați, ci devenim astfel, urmare a influențelor mediului social în care ne dezvoltăm ca indivizi. Avem de-a face, deci, cu o socializare de gen, cu o formare a identității de gen în cadrul procesului de socializare.

Teoriile psihologice ale genului (*teoria identificării*: Freud S.; *teoria cognitivă*: Kohlberg L.; *teoria schemei de gen*: Bem S.) pun accentul pe latura cognitivă a individului în cadrul procesului de învățare. Așadar, devenim femei, respectiv bărbați, în funcție de felul în care ne identificăm noi înșine ca aparținând unui anumit gen [Apud 34, p.30].

Teoriile socio-psihologice ale genului (*teoria rolurilor de gen*: Eagly A.H., Wood W.; *teoria stereotipurilor ca profeții auto-îndeplinite*: Lippa Cf.; *teoria amenințării și distrugerii stereotipurilor*: Lippa Cf.; *teoria auto-prezentării și construcției sociale*: Lippa Cf.) susțin cu celelalte teorii sociale, consideră genul drept rezultat al culturii mai degrabă decât al naturii, iar între ele au drept element comun conceptul de stereotip

și modalitatea în care stereotipurile influențează dezvoltarea noastră ca femei și respectiv ca bărbați [Apud 26, p.104]. Esențializat putem menționa că la baza educației de gen stă factorul biologic, cel social și cultural, iar cunoașterea particularităților de vârstă și de personalitate, a rolurilor de gen, inclusiv a principiilor dezvoltării și formării morale a individului, au menirea să prevină consecințele negative ale segregării și discriminării de gen, a utilizării stereotipurilor de gen, învechite.

Reieșind din analiza reperelor ale cercetării epistemologice, în cadrul capitolului, am dezvăluit conținutul conceptelor de *cultură pedagogică* și *educație de gen*. A fost analizată esența abordărilor teoretice (*pedagogice, psihologice, etnopedagogice, istorico-culturale, sociopedagogice, filosofice*), ceea ce a contribuit la formularea postulatului de bază al cercetării: realizarea eficientă a educației de gen a preșcolarilor este posibilă dacă vom forma cultura pedagogică a părinților, competențele necesare în baza cărora aceștia vor fi capabili să opereze eficient cu valorile de gen și metodele educației familiale.

Așadar, conceptul de ***cultura pedagogică a familiei*** reprezintă ansamblul valorilor spirituale și materiale, modalitățile de transmitere a lor, competențele parentale prin care se realizează culturalizarea și educația tinerei generații. Conceptul include și produsul final: personalitatea integral și armonios dezvoltată, inclusiv din perspectiva educației de gen.

Componentele culturii pedagogice (cognitivă, afectivă, comportamentală și reflexivă) corelează între ele, completându-se organic și formând ***competența parentală a educației de gen***, care-i ajută familiei să-și cultive și să-și formeze copiii într-un mod adecvat cerințelor sociale de echitate, parteneriat de gen și colaborare non-discriminatorie în relația bărbat-femeie.

Ca rezultat al analizei efectuate, am scos în evidență *politicile statale și practicile educaționale* din Republica Moldova, ce susțin inițierea, formarea și dezvoltarea competențelor parentale, care sunt componente importante ale culturii pedagogice și contribuie la eficientizarea educației de gen a copiilor și părinților.

În acest context am delimitat *etapele de dezvoltare a competențelor parentale* privind educația familială, inclusiv cea de gen; am precizat *particularitățile de vârstă ale preșcolarilor* și am elaborat *Grila caracteristicilor a comportamentelor de gen ale preșcolarilor*; am specificat dificultățile în educația de gen a preșcolarilor; am stabilit nivelul culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice și culturii pedagogice a părinților și am descris acțiunile educative privind educația de gen în instituțiile preșcolare și în familie.

Capitolul 2, **Configurații de formare a culturii pedagogice din perspectiva educației de gen a preșcolarilor**, reflectă dificultățile percepute în problematica educației de gen și redă relevanța acestei dimensiuni pentru procesul de educație a copiilor în cadrul instituției preșcolare și familie. Aspectele vizate au fost stabilite în baza analizei literaturii de specialitate și a investigației preliminare, realizate pe un lot de 210 de subiecți (*124 de cadre didactice și 86 de părinți*).

În baza analizei rezultatelor experimentului preliminar se poate conchide că perspectivele și conținutul educației de gen sunt cunoscute mai mult de către cadrele didactice decât de părinți. Aceștia nu pot explica identitatea de gen, rolurile, asemănările și diferențele de gen; în educația copiilor se bazează pe experiențele proprii și percep

necesitatea unei pregătiri speciale. Semnificativ în acest sens este și faptul că nici un cadru didactic nu a urmat cursuri speciale privind problematica educației de gen, dar manifestă interes față de aceasta. Spre deosebire de cadrele didactice, care învață permanent și continuu, părinții sunt cei care nu posedă cunoștințe și competențe în educația de gen, însă au manifestat interes și doresc să participe la activități și traininguri speciale pentru părinți, care le-ar aprofunda aspectele educației familiale la general și educația de gen a preșcolarilor, în special.

Experimentul preliminar ne-a permis să stabilim și să descriem problemele educației de gen care necesită în instituțiile preșcolare și în familie, clarificând și punctând următoarele elemente strategice:

- acțiunile strategice recomandate în educația de gen;
- argumentarea necesității și începutului educației de gen la vârsta preșcolară;
- opiniile cadrelor didactice din instituția preșcolară și a părinților cu privire la dimensiunea educației de gen;
- consecințele nefaste pentru familie, societate și om în lipsa sau insuficiența educației de gen, explicând: rejectarea, deprecierea, terorizarea, izolarea, neacceptarea responsabilității emoționale, discriminarea, segregarea de gen, misoginismul, misandria, care conduc la abuzul emoțional, agresivitate și violență.

În acest context, au fost stabilite perspectivele formării culturii profesional pedagogice ale cadrelor didactice, culturii pedagogice a familiei/părinților și culturii de gen a părinților și a preșcolarilor. Concomitent cu aceasta, au fost analizate *Modelul familial, de tip tradiționalist, Modelul de tip egalitar, Modelul de tip autoritar și individualist, Modelul de tip tranzitoriu*, ceea ce a asigurat determinarea etapelor, strategiilor operaționale de organizare și desfășurare a ședințelor cu cadrele didactice și părinții și a celor de organizare a activităților privind educație de gen pentru preșcolari; a caracteristicilor esențiale ale învățării adulților și preșcolarilor.

S-a stabilit că pentru a realiza educația de gen competent este necesar să formăm cultura pedagogică a familiei din această perspectivă, ceea ce ne-a condus la elaborarea *Matricei educației de gen în copilărie și adolescență*, care cuprinde: etapa de vârstă a copiilor, specificul etapei și a educației de gen și strategiile educative operaționale.

Investigațiile teoretice, analiza particularităților de vârstă și rezultatele experimentului preliminar ne-a orientat spre elaborarea următorului instrument necesar: *Harta psihopedagogică a educației de gen a preșcolarilor* (în familie și instituția preșcolară), care conține caracteristicile esențiale de vârstă ale preșcolarilor, orientările educative, erorile care trebuie să le evităm și condițiile psihopedagogice ale EG.

În acest capitol a fost necesar de a preciza și a detalia rolul parteneriatului educațional în formarea culturii pedagogice a părinților. Pentru a oferi o imagine mai completă, am prezentat un *Program de colaborare instituție preșcolară-familie centrat pe educația de gen a cadrelor didactice, părinților și preșcolarilor*.

Plecând de la reperele teoretice determinate am stabilit aspectele de bază ale educației de gen care ar completa și consolida cultura pedagogică a familiei. Acestea și studiu epistemologic au permis fundamentarea științifică a constructului: *Structura culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen* (care clarifică componentele și funcționarea acestora).

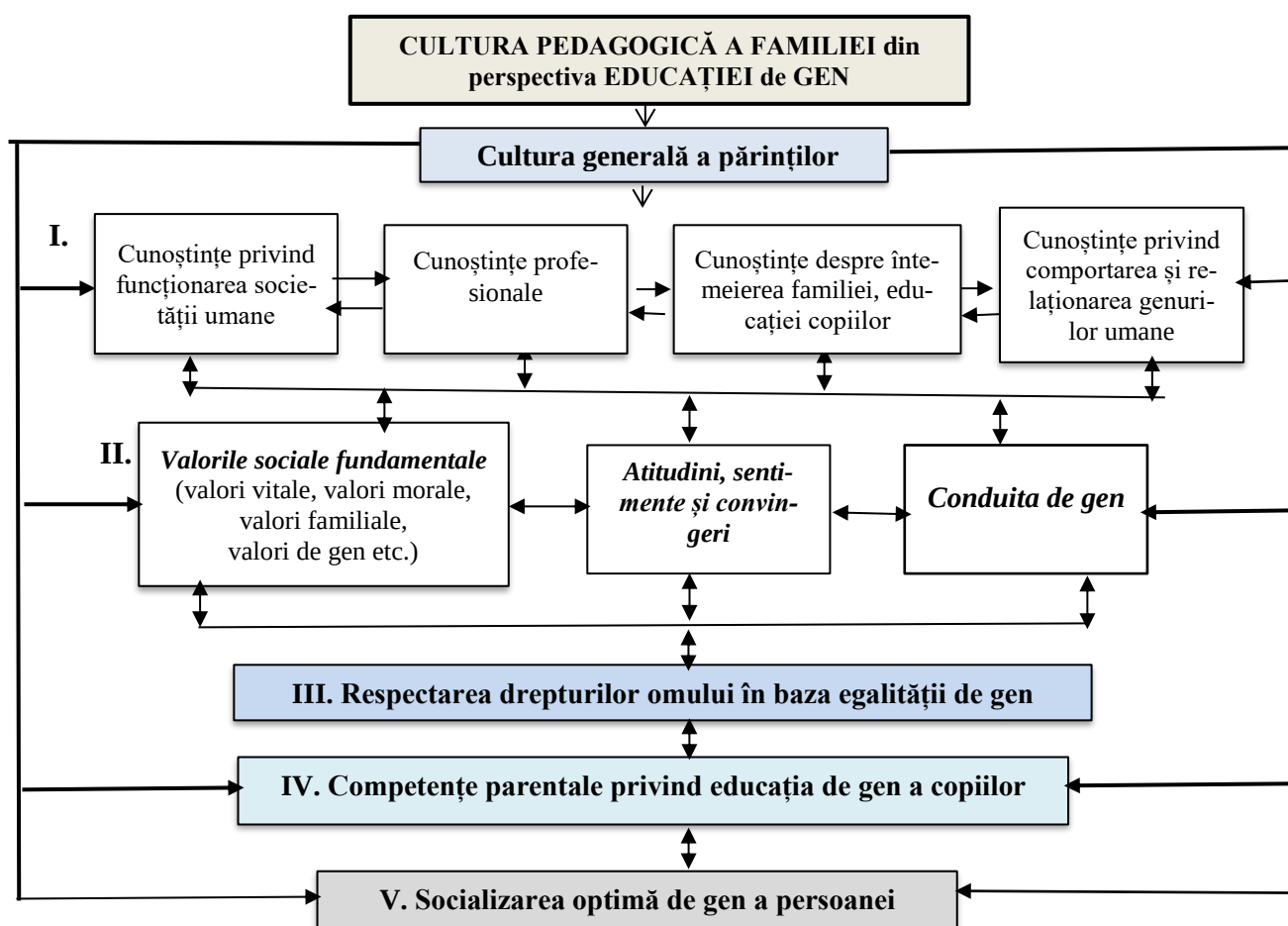

Fig. 2.1. Structura culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen

După cum se poate observa din Figura 2.1, fiecare componentă a culturii generale a părinților este importantă. Elementele *primei* componente determină componenta a **II-a**, valorile prioritare ale adultului, atitudinile, convingerile și sentimentele, conduita de gen, iar componenta a **III-a**, centarea pe respectarea drepturilor omului (inclusiv a femeii și copilului) denotă cunoașterea și explorarea principiilor democratice în ceea ce privește egalitatea șanselor; comportarea și relaționarea non-discriminatorie și non-violentă față de femei și bărbați, partajarea responsabilităților familiale în baza complementarității și simetriei de gen.

Componenta a **IV-a** include *competențele parentale* (la nivel de cunoaștere, aplicare și integrare), iar componenta a **V-a** reprezintă finalitatea esențială, care rezidă în socializarea optimă de gen a persoanei.

Din considerente epistemologice și praxiologice (varietate mare de concepții, teorii și analize) am decis ca **modelul** elaborat să întrunească 5 componente de bază, care reflectă traseul formării culturii pedagogice a familiei. În elaborarea constructului vizat am plecat de la reperele teoretice analizate și determinate în primul capitol, politicile și practicile de gen promovate și implementate de stat [43, 44, 45], de la principiile și strategiile educației de gen și rezultatele experimentului preliminar. Organigrama modelului se prezintă în felul următor (Figura 2.2).

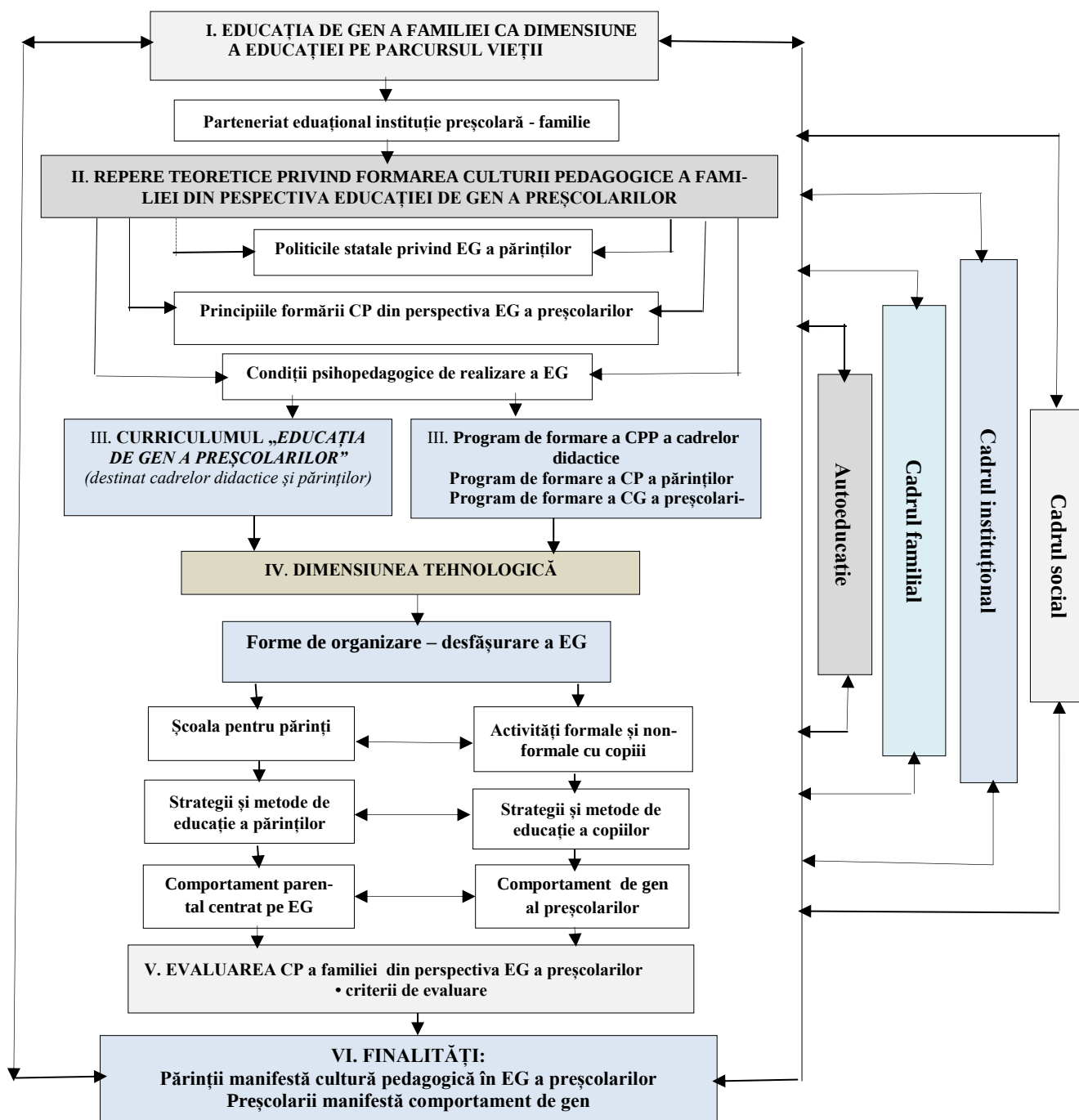

Fig. 2.2. Modelul de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor

Evident că un rol aparte are fiecare componentă a modelului, interacțiunea dintre ele și, de asemenea, prioritățile deschiderii acestuia spre variate componente ale educației de gen a familiei care nu poate fi abordată doar la o anumită vârstă a copiilor sau prin campanii ori proiecte pe o durată redusă de timp, ci educația de gen este tratată de noi ca o parte componentă, conținut important al educației pe parcursul vieții, adică a educației permanente a persoanei (I). Prima instituție de învățământ, care sistemic și calificat realizează educația de gen a copiilor și inițierea părinților, este instituția preșcolară. Aceasta, la rândul ei, are obligația să stabilească și să întrețină o colaborare rezultativă cu familia și alți actori educativi, inclusiv să realizeze formarea continuă a cadrelor

didactice, valorificând toate posibilitățile metodologice (cursuri de perfecționare, seminare și conferințe teoretico-practice, întruniri metodice etc.). Pentru a desfășura o educație de gen optimă, managerii instituției preșcolare (director, metodist) promovează în rândurile cadrelor didactice și a părinților noutățile din domeniul științelor educației, esența și exigențele politicilor educaționale statale privind educația și formarea personalității copiilor, inclusiv participă la formarea abilităților și competențelor parentale. Un parteneriat educațional eficient instituție preșcolară - familie este axat pe susținerea și educația, consilierea părinților pe toate dimensiunile creșterii și educației copiilor, având la bază în primul rând *Reperetele teoretice privind formarea culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor II*. (Politicile privind educația de gen a părinților, principii și condiții psihopedagogice de realizare a educației de gen, descrise în *Harta psihopedagogică a educației de gen* (Tabelul 2.3)).

Componenta a **III-a** este alcătuită din 2 părți: III-a – Curriculumul „*Educația de gen a preșcolarilor (destinat cadrelor didactice și părinților)*” și III-b – *Programul de formare a culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice; Programul de formare a culturii pedagogice a părinților; Programul de formare a culturii de gen a preșcolarilor*.

Componenta tehnologică (**IV**) este cea mai complexă, incluzând: forme, strategii și metodele EG aplicate în activitatea cu copiii și părinții, esențializate în *Matricea educației de gen în copilărie și adolescență* și în activitatea cu cadrele didactice și părinții, evidențiate în *Strategii educaționale aplicate în cadrul ședințelor cu cadrele didactice și părinții*.

Componenta a **V-a** reprezintă *Evaluarea*, mai precis *criteriile de evaluare a adulților și copiilor*, iar *Finalitățile la nivelul copiilor și părinților* redau cultura pedagogică a părinților, competențele parentale privind educația de gen și comportamentul de gen al copiilor. Componentele esențiale sunt incorporate și pot funcționa într-un feed-back destul de armonios în cele trei niveluri: *cadrul familial* (care presupune acțiunile educative și autoeducația părinților), *cadrul instituțional* (instituția preșcolară) și *cadrul social* (microstructural și agenții/actorii educativi).

Pentru a face claritate în finalitățile educației de gen am elaborat și valorificat descriptorii competențelor parentale privind educația de gen a copiilor și indicatorii comportamentului de gen al preșcolarilor de 6-7 ani (Tabelul 2.6).

În capitolul 3, **Dimensiunea experimentală a formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor**, se conturează experimentul pedagogic în totalitatea etapelor sale (de constatare, de formare și de verificare/control).

Este elucidat designul cercetării prin evidențierea scopului și obiectivelor; este prezentă detalierea fiecărei etape, a acțiunilor și activităților investigative; se descriu și se analizează rezultatele obținute; se evidențiază termenii de realizare a cercetărilor și concluziile efectuate pe marginea investigației experimentale.

A fost implementat **Modelul de formare a culturii pedagogice familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor**, care încorporează reperele teoretico-aplicative determinate și argumentate științific: Curriculumul „*Educația de gen a preșcolarilor*” (destinat cadrelor didactice și părinților), explorarea **Programul de formare a culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice; Programul de formare a culturii pedagogice a părinților** (unitățile de competență, conținutul activităților, formele, metodele, competențele parentale de gen etc.) și **Programul de formare a culturii de gen a preșcolarilor**.

Toate instrumentele pedagogice elaborate au fost examinate și discutate de către grupul de experți și au fost implementate în cadrul experimentului de formare. Experimentul realizat a confirmat eficiența instrumentelor și a conținuturilor formării culturii pedagogice a părinților și culturii de gen a preșcolarilor.

Acțiunile investigative din cadrul experimentului pedagogic s-au referit la *trei direcții strategice* esențiale de cercetare:

I. Prima direcție: determinarea situației reale privind cultura pedagogică a părinților/familiei și educația de gen a copiilor, și presupune:

- investigarea opiniei/atitudinilor cadrelor didactice privind necesitatea organizării training-ului pedagogic în scopul formării culturii pedagogice părinților din perspectiva educației de gen;

- investigarea atitudinii părinților cu privire la necesitatea educației de gen în familie;
- identificarea și stabilirea dificultăților cadrelor didactice în realizarea activităților integrate, ținând cont de particularitățile specifice genului.

II. Direcția a doua: elaborarea instrumentelor pedagogice de formare ale culturii pedagogice din perspectiva educației de gen, care presupune:

- determinarea stilurilor de învățare ale părinților și elaborarea unui program de formare al culturii pedagogice părinților, respectând interesele și necesitățile în educația de gen a preșcolarilor.

- elaborarea instrumentelor metodologice, a probelor, care vor fi aplicate în etapele de constatare și verificare a experimentului pedagogic;

III. Direcția a treia: experimentarea și validarea instrumentelor pedagogice elaborate.

- stabilirea nivelului culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice și culturii pedagogice părinților/familiei, a condițiilor de optimizare a educației de gen în familie; fundamentarea, elaborarea și validarea strategiilor operaționale aplicate în training-ul pedagogic cu părinții și activitățile cu preșcolari.

Studiul s-a realizat pe un lot experimental de **218 subiecți**: 6 s. (metodiști), **65 s.** (cadre didactice: IP Nr.46 – 16 ; IP din s.Trușeni 2 – 14; IP din s.Trușeni Nr.1 – 11; IP Nr. 26 – 24 cadre didactice) și **98 s.** (49 mame și 49 tați) și **49 s.** (copii de 5-6/7 ani - 27 fete și 22 băieți). Cu lotul s-a lucrat în conformitate cu tehnica *înainte și după /Before – and - After- Method*, care asigură stabilirea și evidențierea secvențială și integrală a schimbărilor survenite la subiecți (cadre didactice, părinți și copii) și permite modificarea, corectarea și completarea la timp a acțiunilor sau a programului formativ.

După cum am menționat anterior, experimentul pedagogic a inclus trei etape: de constatare, de formare și de verificare. *Etapa de constatare* includea o varietate de sarcini prin care s-a realizat diagnoza nivelului inițial al culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice, culturii pedagogice a părinților și culturii de gen a preșcolarilor. Activitățile desfășurate: chestionarea, observarea, evaluarea cadrelor didactice, părinților și a preșcolarilor în baza probelor aplicate.

Prezentăm, în continuare, rezultatele comparative ale experimentului pedagogic, pe care le considerăm reprezentative și importante în procesul de formare al culturii pedagogice.

La nivel de cunoaștere

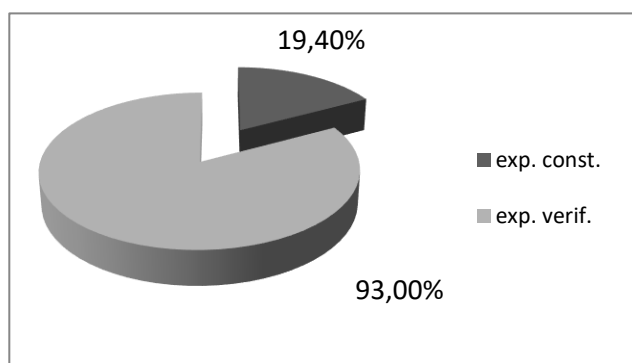

Fig. 3.1. Identificarea și explicarea noțiunilor de bază ale EG

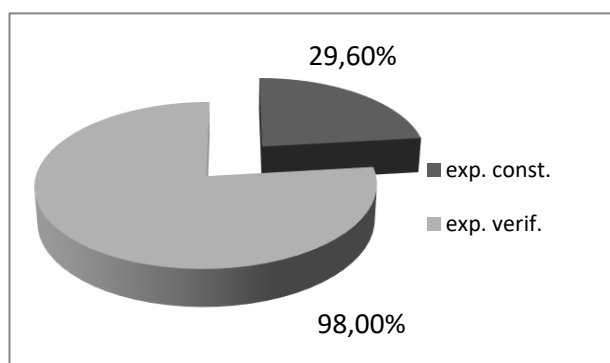

Fig. 3.2. Nominalizarea stereotipurilor de gen învechite

Din Figura 3.1. observăm numărul redus de părinți care la constatare au fost capabili să identifice și să explice noțiunile de bază (sex, gen, masculinitate, feminitate, egalitate de gen, discriminare de gen etc.). După perioada de formare observăm că situația s-a schimbat radical, 93% de părinți au definit noțiunile de bază și au operat în limbaj destul de sigur cu ele.

În următoarea reprezentare grafică (Figura 3.2.) putem observa cunoștințele părinților cu privire la stereotipurile de gen învechite.

În afară de probele scrise și cele aplicative, am conversat cu părinții pe marginea tuturor aspectelor vizate. Merită să menționăm faptul că adulții au participat activ la ședințele de consiliere și au manifestat interes, mai cu seamă mamele. Tații deseori mai glumeau și se comportau cu o anumită doză de superioritate (considerăm drept manifestare a lipsei educației de gen în copilărie și în adolescență).

La nivel de aplicare

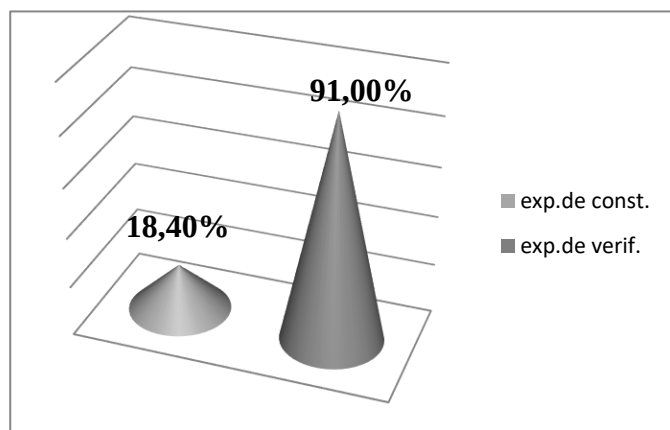

Fig. 3.3. Cunoașterea consecințelor EG incompetente/greșite

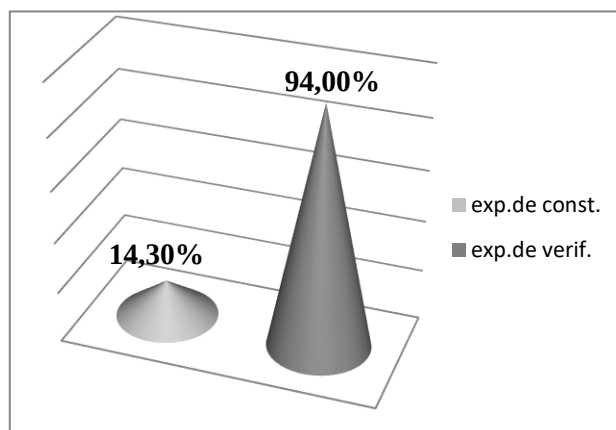

Fig. 3.4. Formularea de către părinți a obiectivelor EG (în educația familială)

Ne-a fost foarte interesantă această probă, fiindcă anume ea demonstrează capacitatea și competența părinților de a planifica și a realiza acțiunile educative scontate.

Reprezentative sunt și rezultatele la următoarea sarcină, elucidate în Figura 3.5.

La nivel de aplicare

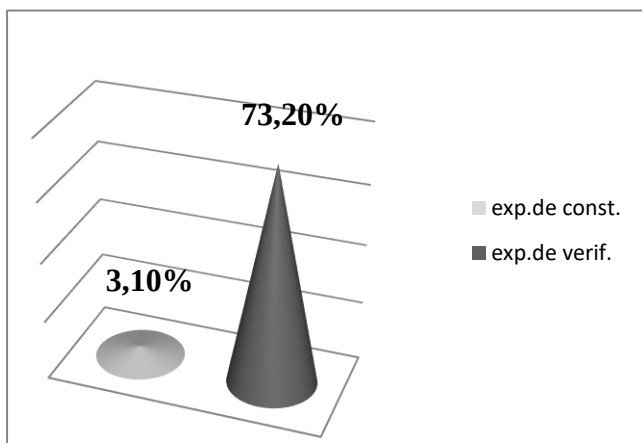

Fig. 3.5. Elaborarea agendei EG în cadrul familiei

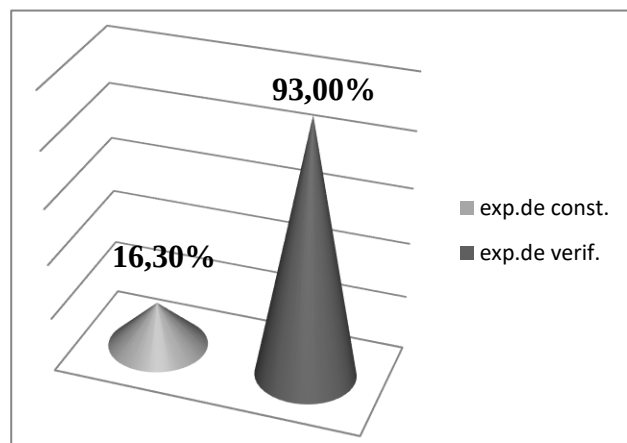

Fig. 3.6. Elaborarea listei aspectelor importante în EG a preșcolarilor

Sarcina data a fost realizată cu succes, 93% de părinți au demonstrat competențe de stabilire a strategiilor educative, au planificat forme interesante de educație de gen (sărbătoarea familiei, sărbătoarea taților, mamelor, copiilor; lectura de seară și discuții pe marginea unor evenimente de probleme de gen etc.) și au desemnat jocuri de rol creative pentru preșcolari, indiferent de gen.

După cum observăm după formare, părinții s-au descurcat cu aceasta sarcină, menționând că în cadrul comunității încă se observă multe neajunsuri (unele persoane se mai conduc de stereotipurile învechite de gen, încă ne ciocnim de asimetria și discriminarea, segregarea de gen, mai cu seamă a femeilor; violență domestică etc.)

La nivel de integrare

Competențele respective au fost determinate nu numai după opiniile părinților, dar și a educatorilor, inclusiv a copiilor.

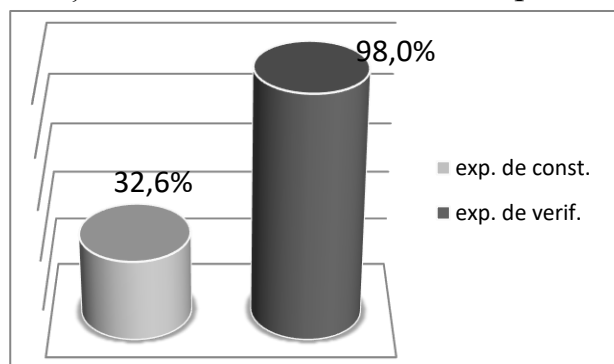

Fig. 3.7. Manifestarea modelelor pozitive comportamentale de gen

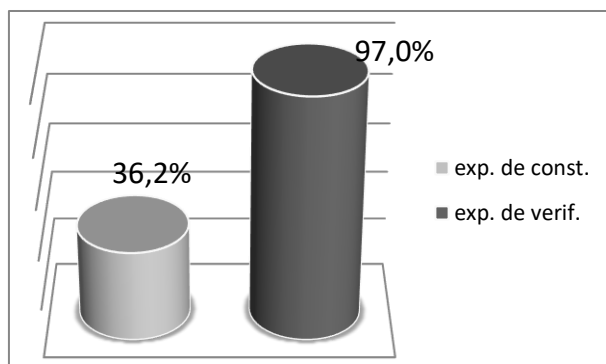

Fig. 3.8. Crearea condițiilor favorabile pentru formarea comportamentelor de gen

Cât privește crearea condițiilor favorabile pentru formarea comportamentelor de gen simetrice la copii am obținut următoarele rezultate (Figura 3.8).

Cu siguranță că activitățile realizate cu părinții își lasă amprenta asupra conduitei lor, dar în acest context am dori să remarcăm faptul că ar fi de dorit ca mai mulți bărbați/tați să frecventeze ședințele de părinți. Cu toate că la început au participat circa 18-20 de tați pe parcurs numărul lor s-a mărit și a ajuns până la 31 de tați.

Cât privește conduita copiilor, am observat schimbări pozitive, ceea ce demonstrează că unirea eforturilor familiei și a instituției preșcolare (părinților și cadrelor didactice), desfășurarea unor parteneriate educaționale eficiente axate pe educația de gen dau rezultate benefice, schimbând și ameliorând educația familială la general, optimizând comportarea și relaționarea părinților și consolidând educația morală a copiilor, respectarea drepturilor acestora și contribuind la dezvoltarea comportamentului simetric de gen al preșcolarilor. Urmărim rezultatele obținute la acești indicatori în Figura 3.9.

Pentru a ne convinge că eforturile noastre au fost reușite am realizat probe cu preșcolarii din două grupe – 49 de copii (la 6-7 ani) în baza cărora am determinat ce anume au însușit temeinic copiii privind respectarea comportamentului adecvat de gen (vezi Fig. 3.9), evidențiind 10 poziții esențiale.

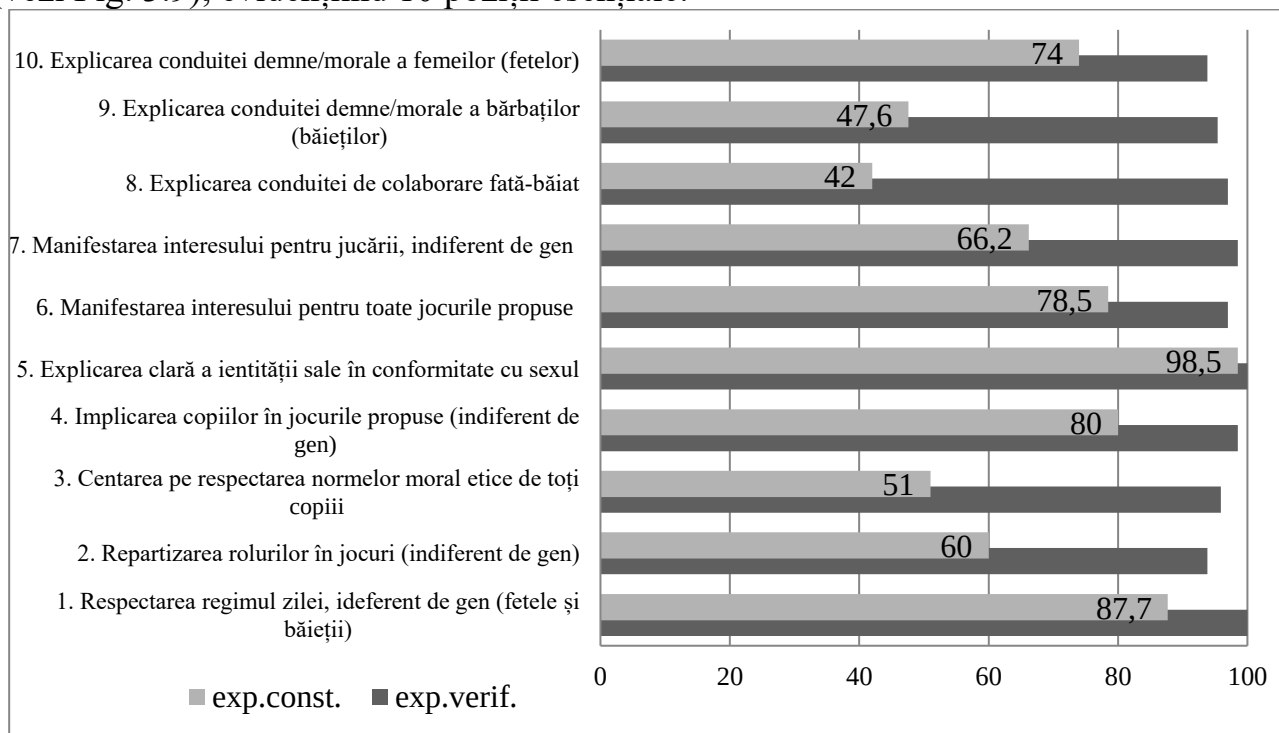

Fig. 3.9. Respectarea comportamentului simetric de gen de către preșcolari

Conversațiile cu pedagogii și părinții ne-au permis să mai stabilim și să explicăm odată în plus fenomenele negative și consecințele lipsei sau insuficienței educației de gen în cadrul familiei și instituției preșcolare.

La *Conferința practică de totalizare privind educația de gen a preșcolarilor* au luat cuvânt atât managerii, educatorii cât și părinții, ei au împărtășit că ar mai dori astfel de programe care i-ar familiariza cu variate aspecte dificile, ca de exemplu: aplicarea aprobării și dezaprobării în educația familială, implicarea tatălui în educație, pregătirea psihologică a copiilor de școală etc.

Expoziția Portofoliilor familiei *Cultura pedagogică a părinților și educația de gen a copilului* a fost inedită. Părinții au prezentat informații interesante privind formarea competențelor parentale și importanța lor în educația de gen a preșcolarilor.

Pentru a satisface cerințele în permanentă schimbare și pentru a răspunde proactiv la provocările timpului, modelul formării culturii pedagogice la etapa actuală trebuie să aibă caracteristici integrative. Caracteristica esențială a *metodologiei formării culturii pedagogice a familiei* din perspectiva *educației de gen* este flexibilitatea multiaspectuală.

În selectarea, adaptarea și formularea ***principiilor de formare ale culturii pedagogice a familiei*** am plecat de la reperele teoretice analizate în capitolele precedente și de la principiile și *Sistemul educației pentru familie* [62]. Întrucât *principiile* reprezintă ansamblul de norme care orientează o anumită activitate, noi ne conducem de ele, abordându-le într-o îmbinare optimală.

Sintezele teoretice efectuate în rezultatul studiului epistemologic au permis identificarea și fundamentarea științifică a normelor de bază, a *principiilor formării culturii pedagogice a familiei*:

1. Principiul selectării conținutului în funcție de nivelul culturii pedagogice al părinților.
2. Principiul asimilării de către părinți, a complexului de cunoștințe pedagogice cu privire la educația familială de gen a preșcolarilor.
3. Principiul stimulării interesului pentru schimbare.
4. Principiul valorificării la maximum a potențialului intelectual și moral volitiv al părinților.
5. Principiul axării pe calitatea aplicării de către părinți a variatelor forme, metode și strategii în educația de gen a preșcolarilor
6. Principiul stimulării comportamentului simetric de gen și obținerii feedbackului.
7. Principiul formării culturii pedagogice prin autoactualizare, autoevaluare și autoeducație permanentă în contextul procesului de învățare pe tot parcursul vieții.

Menționăm că principiile date, formează un sistem în cadrul căruia ele interacționează și se completează reciproc. Fiecare principiu reprezintă o cerință obligatorie pentru formarea culturii pedagogice a familiei. Respectarea unui principiu creează condiții favorabile pentru respectarea altuia și asigură valorificarea potențialului intelectual, influențând pozitiv dezvoltarea armonioasă a copiilor, atât în mediul familial, cât și în instituția preșcolară.

În cadrul *experimentului de formare* le-am oferit părinților pentru a se autoinstrui și autoeduca diferite modalități de prezentare a informației, divizându-le în cele generale și individuale. Modalități generale: tabla cu anunțuri, afișe, pliante cu teme pedagogice și psihologice, mapa transmisibilă cu recomandări privind educația de gen a preșcolarilor, pliante "*Familia noastră*" etc. Modalități individuale de autoinstruire includ: broșuri cu diverse tematici, scrisori, carnete pentru notițe, discuții, dialoguri, analiza situațiilor de probleme etc.

Metodologia ***experimentului de formare*** a presupus crearea unor *condiții și oportunități de formare ale culturii profesional pedagogice ale cadrelor didactice și culturii pedagogice a părinților/familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor* printr-un complex de intervenții pedagogice, elaborat în baza datelor parvenite din experimentul de constatare și s-a desfășurat în trei etape.

Etapa I → formarea cadrelor didactice din instituțiile preșcolare, au fost implementate: *Programul de formare a culturii profesional pedagogice din perspectiva educației de gen*, *Modelul de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor* privind proiectarea și realizarea acestei dimensiuni educaționale la treapta învățământului preșcolar, *un suport tematic de formare al culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice din perspectiva educației de gen*; *fișa cadrului didactic* pentru autoapreciere/autoevaluare a realizării ședințelor privind educația de gen;

Etapa a II-a → formarea părinților lotului experimental. Au fost aplicate *programa trainingului pedagogic*, care a fost dezvoltată printr-un *sistem de ședințe proiectate pentru formarea culturii pedagogice a părinților din perspectiva educației de gen* și *Ghidul practic orientativ al priorităților educației de gen în cadrul familiei pentru părinți*, însoțit de *fișa părintelui* pentru autoaprecierea /autoevaluarea ședințelor.

Etapa a III-a → formarea preșcolarilor lotului experimental. Aici a fost aplicat un *sistem de activități integrate pentru implementarea educației de gen în educația timpurie*.

Pe parcursul acestei perioade de formare au fost organizate:

- ✓ 6 ședințe cu cadrele didactice axate pe informare și pe formare;
- ✓ 16 ședințe cu părinții axate pe informare/ și ateliere de formare, și activități de orientare și consiliere (discuții individuale, conversații etc.);
- ✓ 24 activități integrate și jocuri libere alese cu preșcolarii;
- ✓ 12 activități ale părinților cu copilul în familie;
- ✓ aplicații/informații online pe *platforma de educație parentală* (stelladumina.weebly.com)

În scopul verificării eficienței metodologiei aplicate în experimentul formativ am realizat etapa finală a cercetării, care a continuat și a încheiat evaluarea demersului axat pe implementarea fundamentelor teoretico-aplicative ale culturii pedagogice prin intermediul valorificării *Modelului de formare a CP a familiei din perspectiva EG a preșcolarilor*.

Plecând de la specificul și complexitatea problemei de cercetare abordate am considerat oportun să analizăm și să explicăm impactul formativ al culturii profesional pedagogice asupra culturii pedagogice a părinților privind optimizarea educației de gen a preșcolarilor în instituțiile preșcolare și în familie. În baza comparării rezultatelor obținute la etapa de constatare și cea de verificare (analiza comparativă a rezultatelor) s-a conturat situația care demonstrează eficiența implementării programului formativ pentru cadre didactice-părinți-preșcolari.

Dacă facem o analiză comparativă a rezultatelor de la etapa de constare și cea de verificare, reflectate în Tabelul 3.5., observăm că subiecții investigați au demonstrat un nivel sporit de cultură profesional pedagogică.

După implementarea programului, care a avut ca scop sporirea nivelului de cultură profesional pedagogică sub aspect cognitiv, comportamental-afectiv, operațional și reflexiv constatatăm o creștere considerabilă a culturii de gen (Tabelul 3.5). Astfel, 83,7 % din cadrele didactice au atins un nivel sporit de cultură pedagogică în educația preșcolarilor, și 78,3 % în ședințele cu părinții.

Tabelul 3.5. Nivelul culturii profesional pedagogice al cadrelor didactice (post-experiment)

Nivelul culturii profesional pedagogice	Activitatea cadrelor didactice cu preșcolari	Activitatea cadrelor didactice cu părinți
sporit	83,7%	78,3%
mediu	16,3%	19,7%
scăzut	-	2%

Acest fapt este relevant, deoarece datorită realizării obiectivelor experimentului formativ a avut loc o schimbare pozitivă în cultura pedagogică a părinților și indică posibilitatea schimbării atitudinii și modificării percepției și comportării în relație și educația de gen a preșcolarilor.

Schimbările se observă în următoarele aspecte:

- optimizarea cunoștințelor și viziunilor asupra particularităților psihologice ale învățării adulților și particularitățile de gen ale preșcolarilor;
- înțelegerea și a importanței implementării impactului *Modelului de formare a culturii pedagogice în contextul educației de gen a preșcolarilor*;
- conștientizarea și implementarea strategiilor de comunicare și relaționare eficientă cu părinții și cu preșcolari în funcție de genul lor;
- schimbarea cognițiilor, a atitudinilor cadrelor didactice și elaborarea strategiilor noi în cadrul trainingului pedagogic și activităților integrate;
- conștientizarea de către cadrele didactice a importanței acțiunilor de formare a culturii de gen în instituțiile preșcolare; axarea pe promovarea relațiilor de respect între copii de același gen și gen opus, și procesul organizării vieții și a activităților în formarea deprinderilor de comunicare-relaționare simetrică și echitabilă.

În acord cu strategia, logica și scopul cercetării s-a constatat, s-a format și s-a verificat nivelul culturii pedagogice al părinților sub aspect cognitiv, comportamental-afectiv, operațional și reflexiv; și nivelul culturii de gen al preșcolarilor. Indicatorii schimbării comportamentului de gen al părinților după programul formativ și indicatorii comportamentului de gen al preșcolarilor au asigurat observarea și măsurarea rezultatelor obținute în ambele loturi experimentale/ de adulți și de copii. Schimbarea comportamentului de gen al părinților și preșcolarilor după programul de inițiere și formare, în domeniul vizat este evidentă.

În continuare oferim un șir de reprezentări grafice, care ilustrează rezultatele comparative (constatare și post-experiment de formare a culturii pedagogice a familiei) la nivel cognitiv, reprezentate în Fig. 3.10, cele finale și dinamica procesului vizat.

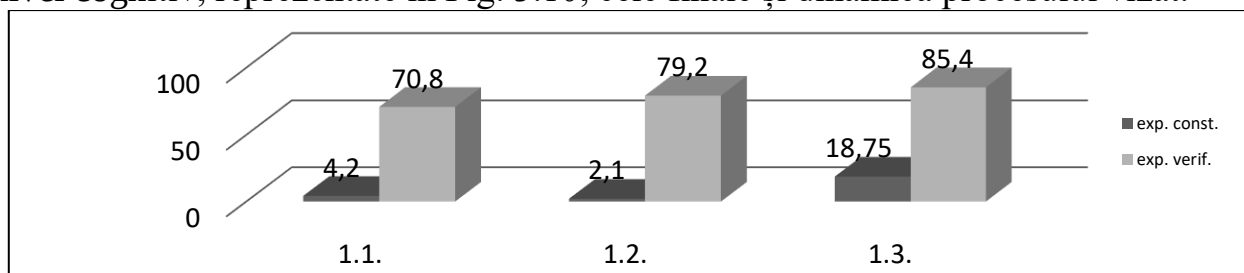

Fig. 3.10. Cultura pedagogică a familiei la nivel cognitiv

Observăm din Figura 3.10. că cultura pedagogică la nivel de cunoaștere a părinților a progresat mult după experimentul de formare. Adulții, după ședințele formative, centrate pe informare, au însușit specificul particularităților psihologice de gen ale preșcolarilor,

enumeră și caracterizează calitățile inițiale ale feminității și masculinității; calitățile morale; identifică modele pozitive de comunicare și relaționare părinți-copii (mama-fiu/fică; tata-fică/fiu), care pot fi aplicate în educația de gen a preșcolarilor.

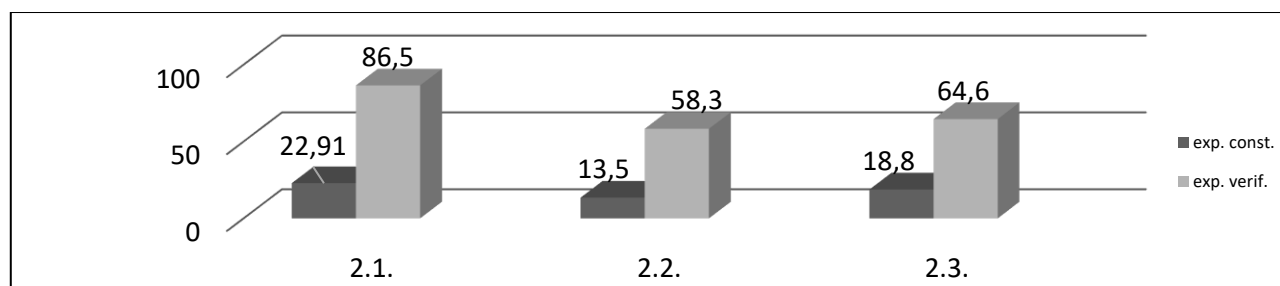

Fig. 3.11. Cultura pedagogică a familiei la nivel comportamental-afectiv

Întrucât programul formativ are ca scop schimbarea atitudinilor și comportamentelor, în contextul cercetării experimentale am decis să verificăm aspectul vizat (cunoscând faptul că comportamentul persoanei se schimbă dacă acesta și-a schimbat atitudinea). Comportamentul a fost verificat la constatare și după formare prin intermediul observației și a conversației cu părinții.

Dacă comparăm și analizăm datele, observăm schimbări la nivel de comportament. Acelea ce țin de *aprecierea inițiativelor fetei și băiatului în familie și valorifică potențialul acestora*, demonstrează că părinții sunt deschiși pentru învățare, perfecționare, schimbare a cognițiilor, a atitudinilor și a comportamentelor. La indicatorul *manifestarea tactului pedagogic* se observă mai puține schimbări, deoarece este o componentă care se exersează mai mult timp, ceea ce ne-a orientat spre elaborarea pliantelor cu sfaturi și înmânarea unor mape cu materiale pentru a se orienta și a se perfecționa în educația de gen a preșcolarilor.

Valorificarea optimă a formelor, metodelor și tehnicilor de formare a culturii pedagogice a permis să modificăm și comportamentele părinților. Astfel am realizat o grilă de evaluare, am chestionat părinții cu privire la aprecierea comportamentului de gen după formare, evidențiind câteva poziții de bază (Figura 3.14).

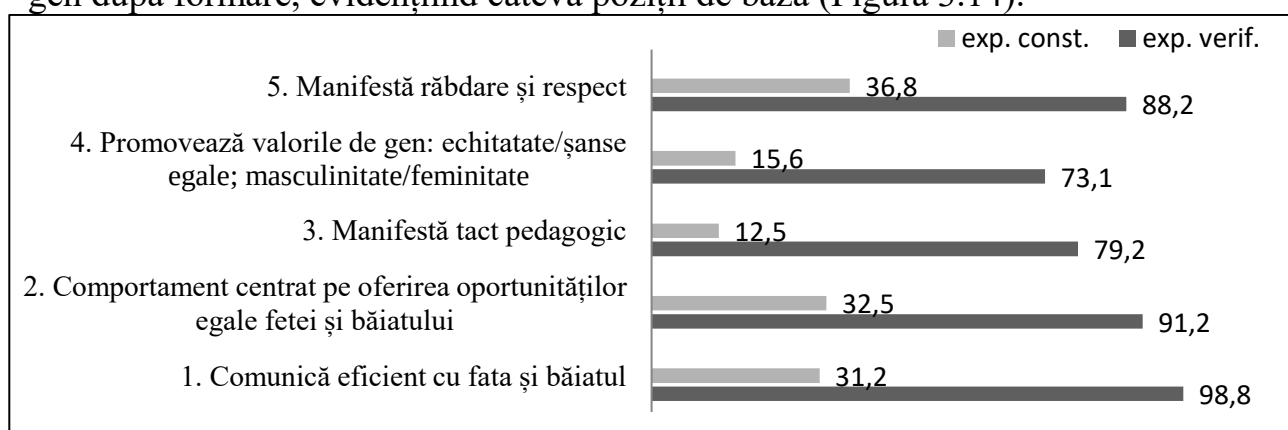

Fig. 3.14. Schimbarea comportamentului de gen al părinților după programul formativ

Prin intermediul reflecției și autoanalizei, părinții au asimilat reguli de interacțiune cu propriii copii (fată/băiat), bazate pe cooperare și colaborare, recunoașterea particularităților psihologice specifice genului și oferirea oportunităților de dezvoltare cognitivă, socio-afectivă și psihomotrică în activități comune, ținând cont și de opiniile, interesele preșcolarului. Aceasta a servit drept bază pentru schimbarea relațiilor preșcolari-părinți, a produs o scădere

substanțială a etichetării copilul în funcție de genul său, atribuindu-i inconsecvență personală și socială, s-a schimbat nivelul de manifestare a culturii de gen al părinților.

În acord cu logica cercetării, în continuare ilustrăm rezultatele obținute post-experiment în comparație cu etapa constatativă la componenta afectivă și cea comportamentală a relațiilor dintre preșcolari (fată/fete – băiat/băieți, băiat/băieți – fată/fete) prin evidențierea și distribuirea valorilor pentru fiecare indicator, înregistrate de cadrele didactice.

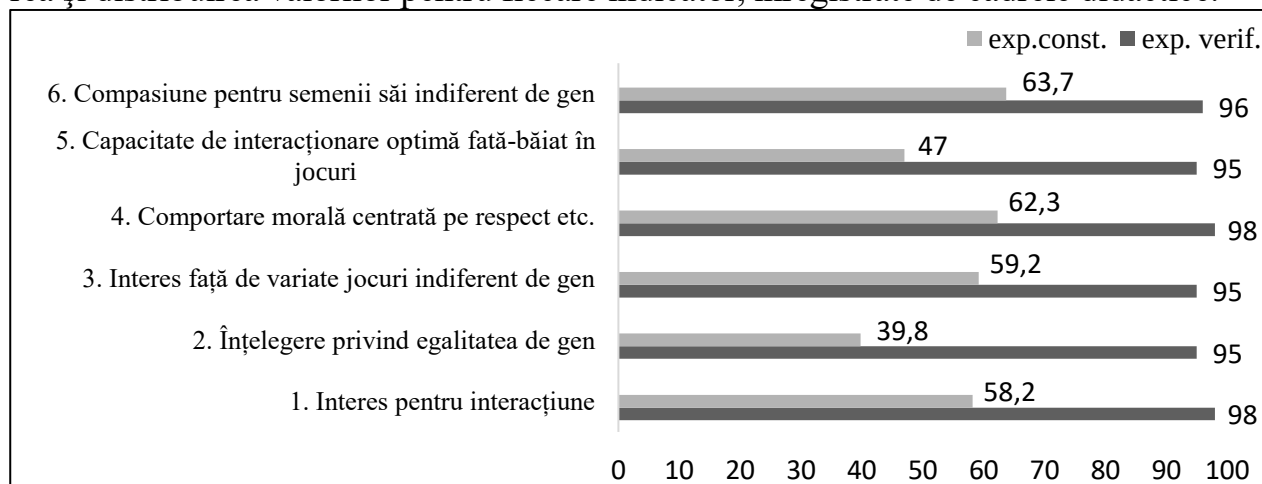

Fig. 3.15. Schimbarea comportamentului de gen al preșcolarilor după programul formativ

A fost înregistrată o creștere a valorilor afective după implementarea programului de formare. Observăm că rezultatele la indicatorii înregistrați post-experiment, reprezintă o schimbare semnificativă. Prin urmare, putem afirma că în perioada aplicării programului formativ cadrul didactic a creat un climat afectiv stimulat și plăcut pentru a desfășura aceste activități. Pe parcursul activităților cu preșcolari, educatorii i-au încurajat pe copii să construiască *relații de prietenie cu copii de genul opus*. La fel, educatorii au analizat diferite situații de problemă, conținutul textelor, dezaproband comportamentele agresive, conflictuale, negative ale personajelor, aceste metode au fost aplicate nu numai în cadrul instituției preșcolare, dar și în familie. Implementarea acestui program a demonstrat că pentru ca *relațiile dintre băieți și fete să fie simetrice de colaborare, prietenoase este necesar ca acestea să fie cultivate, educate, normate, încurajate permanent de către cadrele didactice și părinți* nu numai în vederea socializării de gen a copiilor din grupă, dar și pentru a încheia un colectiv, în care fiecare copil/ fată sau băiat să se simtă valorizat, respectat, apreciat și stimulat.

În concluzie, afirmăm că sporirea nivelului culturii profesionale pedagogice ale cadrelor didactice reprezintă un factor decisiv de formare a culturii pedagogice a părinților și culturii de gen a preșcolarilor. Experimentul pedagogic a demonstrat funcționalitatea tuturor componentelor *Modelului de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*, inclusiv sporirea nivelului de cultură pedagogică prin valorificarea educației de gen în contextul unui parteneriat eficient instituție preșcolară – familie.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată ține de două aspecte importante, actuale și complexe, cu impact și tendințe reformatoare asupra constituirii personalității omului: *formarea culturii pedagogice a familiei/părinților și educația de gen a preșcolarilor*. Prin stabilirea condițiilor și determinarea reperelor teoretico-aplicative ale formării culturii pedagogice a părinților din perspectiva educației de gen a copiilor de vârstă preșcolară, cercetarea a relevat posibilitățile valorizării științei, experienței avansate, politicilor statale și practicii educaționale, a culturii și posibilităților familiei și ale instituției preșcolare pentru eficientizarea procesului de formare, perfecționare permanentă, consolidarea învățării omului pe tot parcursul vieții. Considerăm că problema vizată în prezenta cercetare este una *mereu* actuală și de o importanță majoră pentru prosperarea societății umane.

Plecând de la analiza, precizarea, determinarea și interpretarea aspectelor teoretice, a celor experiențiale, dar și de la rezultatele obținute în cadrul experimentului pedagogic, prelucrarea cantitativă și calitativă a acestora, putem concluziona următoarele:

1. A fost precizată și delimitată, din perspectivă pedagogică, filosofică și sociologică, esența conceptelor de bază: *gen, cultura pedagogică, educație de gen, cultura profesională pedagogică, cultura de gen, valori de gen, masculinitate, feminitate, roluri de gen*, inclusiv s-a evidențiat și specificat conținutul abordărilor și orientărilor științifice privind cultura pedagogică a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor [71; 72].

2. Analiza reperelor epistemologice, a politicilor statale și practicilor educaționale, privind asigurarea egalității de gen și formarea competențelor parentale ne-a orientat spre identificarea scopului, acțiunilor adulților; a particularităților culturii pedagogice la modelele familiale de tip tradiționalist; egalitar; autotitar/individualist și tranzitoriu, ceea ce a contribuit la stabilirea dificultăților în educația familială de gen și a permis proiectarea curriculară respectivă [71; 72].

3. Urmărind istoricul și evoluția orientărilor științifice privind cultura pedagogică și educația de gen s-a recurs la analiza abordărilor *etnopedagogice, istorico-culturale, socio-pedagogice, filosofice*. Faptul dat a asigurat determinarea valorilor, esenței, a conținutului dezideratelor educației de gen în raport cu educația familială și cea instituțională și a servit drept punct de reper în elaborarea reperelor teoretice ale educației de gen a preșcolarilor în familie (Capitolul 1.).

4. Precizarea și interpretarea caracteristicilor de vârstă, a specificului EG a preșcolarului, structurate în *Harta psihopedagogică a educației de gen a preșcolarului și Matricea educației de gen în copilărie și adolescență*, a permis să corelăm și să conștientizăm obiectivele, conținutul și prioritățile acestui proces [71]. Determinarea reperelor teoretice a prestabilit identificarea strategiei magistrale, a strategiilor operaționale, a formelor și metodelor de sporire a culturii pedagogice a părinților din perspectiva EG; evidențierea etapelor posibile de parcurs de către cadrele didactice, părinți și preșcolari în procesul de formare a culturii profesional pedagogice, culturii pedagogice și educației de gen, abordate prin optica analizei și centrării pe respectarea particularităților de vârstă ale adulților și ale preșcolarilor, ceea ce a găsit reflectare în *Programul de colaborare al instituției preșcolare – familie centrat pe educația de gen, a cadrelor didactice, părinților și preșcolarilor* și în *Programele de formare a culturii pedagogice a familiei și cadrelor didactice*, validate în cercetare [72].

5. Rezultatele investigațiilor preliminare și a celor constatative, determinarea reperelor teoretice au condus la: *precizarea componentelor culturii pedagogice* (cognitivă, comportamental – afectivă, operațională și reflexivă), întocmirea și explicarea *strategiilor operaționale a educației de gen a preșcolarilor*; descrierea și concretizarea *condițiilor psihopedagogice de optimizare a educației de gen în cadrul familiei* și a *Principiilor de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen*; la elaborarea și argumentarea științifică a *Modelului de formare a culturii pedagogice din perspectiva educației de gen a preșcolarilor* (care încorporează reperele teoretico-aplicative ale procesului vizat) ceea ce a asigurat realizarea întregului demers experimental, demarat pe o durată de doi ani. Modelul în integritatea sa și *Programele de formare ale cadrelor didactice, ale părinților și ale preșcolarilor*, ca o componentă tehnologică centrală a acestuia, s-au dovedit a fi funcționale, eficiente, rămânând deschise la completări și dezvoltări ulterioare (descrise în Capitolul 2. și Capitolul 3., subcapitolul 3.3.) [68, 69];

6. Elaborarea și valorificarea Curriculumului „Educației de gen a preșcolarilor”, destinat cadrelor didactice și părinților a avut ca scop aprofundarea cunoștințelor și cizelarea competențelor parentale privind optimizarea comunicării, relaționării familiale și eficientizarea educației preșcolarilor în direcția promovării și cultivării valorilor de gen, axate pe egalitatea și echitatea de gen, non-discriminarea, non-segregarea de gen; formarea unui comportament moral, simetric de colaborare și cooperare partenerială fată-băiat [73].

7. Întemeierea platformei *Educație parentală* (stelladuminica.weebly.com) a concentrat în cadrul său variate conținuturi de tip informative și formativ, recomandări, ce vizează comunicarea, relaționarea și educația de gen a preșcolarilor. Platforma oferă un cadru consultativ oportun, în care părinții se pot exprima; pot găsi soluții la problemele cu care se confruntă pentru a spori nivelul de cultură pedagogică și autoeficiență a familiei sale [290].

8. Rezultatele experimentului pedagogic au demonstrat sporirea nivelului de cultură profesional pedagogică a cadrelor didactice și impactul acesteia în sporirea nivelului de cultură pedagogică a părinților din perspectiva educației de gen a preșcolarilor. S-a observat creșterea nivelului culturii pedagogice la părinți: nivelul cognitiv de la 8,35% la 78,47%; nivelul comportamental-afectiv de la 18,40% la 69,8%; nivelul operațional 5,55% la 78,8%; nivelul reflexiv de la 5,23% la 67,66%, date obținute în experimentul de constatare și de verificare. Acest fapt s-a manifestat prin folosirea adecvată în limbaj a conceptelor educației de gen; respectarea particularităților de vârstă, de personalitate (temperament, caracter, aptitudini etc.), a particularităților de gen, diferențelor de gen, inclusiv a specificului dezvoltării și educării fetei și a băiatului. Adulții au început a evita conștient opiniile preconcepute și prejudecățile existente, stereotipurile de gen învechite, oferindu-le copiilor modele comportamentale masculine și feminine demne de urmat. La fel, s-a remarcat o sporire a nivelului comportamentului de gen la preșcolari, *se înțeleg cu genul opus și se respectă reciproc*: fete de la 64,2 % la 97%, băieții de la 61,3% la 93%, date obținute în cadrul experimentului de constatare și verificare (sporire cu 32,8% - fetele, iar cu 31,7% - băieții); *stabilesc relații de prietenie cu copiii de sex opus*: fete de la 62,1% la 95,6%, băieți de la 53% la 92,3%, rezultate obținute în cadrul experimentului de constatare și verificare (sporire cu 33,5% - fetele, 39,3% - băieții). În special, s-a observat valorificarea adecvată a parteneriatului

de gen, a respectării egalității șanselor, echității de gen, preîntâmpinarea segregării și discriminării de gen (în conduita adulților). S-au elaborat și explorat cu succes noi scenarii și strategii de educație de gen a preșcolarilor de către părinți și cadrele didactice din instituțiile preșcolare (Capitolul 3.).

Rezultatele obținute în experimentul pedagogic au confirmat ipoteza lansată și soluționarea **problemei științifice de importanță majoră a cercetării**, care s-a axat pe determinarea, elaborarea și valorificarea reperelor teoretico-aplicative ale culturii pedagogice a familiei, structurate în *Modelul de formare a culturii pedagogice din perspectiva de gen a preșcolarilor*, ceea ce a condus la schimbarea cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor parentale, contribuind la depășirea dificultăților familiale în educația de gen a preșcolarilor, cu accent pe formarea identității de gen, a parteneriatului de gen, respectarea echității de gen; a șanselor egale, a comunicării, relaționării și colaborării eficiente față-băiat.

Situația expusă a asigurat soluționarea problemei științifice prin concretizarea scopului și a obiectivelor cercetării, dar a permis și stabilirea unor **limite investigaționale**, ca de exemplu:

- implicarea mai pasivă a taților în experimentul de formare (situația data se poate explica prin specificul culturii autohtone/*mama se ocupă de educația copiilor* și nerespectarea egalității de gen);
- implicarea parțială a managerilor în educația de gen a cadrelor didactice și copiilor de vârstă preșcolară din instituțiile preșcolare.

În consens cu rezultatele cercetării propunem următoarele **recomandări**:

- Includerea în lista statelor instituțiilor preșcolare a unității de *educator parental*, iar trainingurile pedagogice cu scop de a spori nivelul de cultură pedagogică a părinților din perspectiva educației de gen, de plasat în prioritățile teleologice ale acesteia.
- Introducerea în cadrul conceptual de atestare al managerilor preșcolari, al cadrelor didactice și în cel de acreditare a instituției de învățământ preșcolar a unui indicator/criteriu special de evaluare și apreciere a eficienței culturii profesional pedagogice a cadrelor didactice și impactul acesteia asupra formării culturii pedagogice a familiei.
- Verificarea și observarea calității educației preșcolarilor, în special a educației de gen în instituția preșcolară, în scopul activizării parteneriatelor educaționale de tipul manager-cadre didactice-familie, centrat pe sporirea culturii pedagogice a familiei/părinților și a culturii de gen a preșcolarilor.
- Implementarea cursurilor speciale și integrarea cross-curriculară a modulelor privind formarea culturii pedagogice a familiei și educația de gen a preșcolarilor în disciplinele fundamentale universitare la facultățile de Pedagogie și Psihologie (Fundamentele Științelor ale Educației, Pedagogie preșcolară, Managementul educațional etc.).
- *Modelul de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor* și instrumentele pedagogice elaborate pot fi folosite în activitatea managerilor și a cadrelor didactice din instituțiile preșcolare, inclusiv în instituțiile de învățământ universitar, restructurând și completând doar componenta care ține de particularitățile de vârstă și metodele aplicate.
- Elaborarea și editarea *ghidurilor metodologice privind formarea culturii pedagogice a familiei* din perspectiva educației de gen, a agendelor și pliantelor destinate

părinților și cadrelor didactice din instituțiile preșcolare cu sfaturi pentru o educație de gen eficientă a preșcolarilor în familie.

Investigația realizată deschide multiple perspective de cercetare, care ar viza studiarea aprofundată a tuturor componentelor culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a copiilor de toate vârstele. La fel, au fost create premise pentru realizarea unor cercetări ale impactului culturii profesional pedagogice asupra formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a copiilor de vârstă școlară mică.

BIBLIOGRAFIE

1. ANGHEL, R. *Modalități de dezvoltare a identității psihosexuale la copii de vârstă preșcolară*: tz de doct. în psihologie. Chișinău, 2013. 254 p.
2. AZAROV, I. *Pedagogia relațiilor familiale*. Chișinău: Lumina, 1979. 239 p. ISBN 978-9736-01-983-8.
3. BARALIUC, N. Sporirea procesului de socializare a preșcolarilor. În: *Optimizarea învățământului într-o societate bazată pe cunoaștere. Conferința științifică internațională, 1-2 noiembrie 2012*. Chișinău: Print Caro SRL, 2012. p. 209-211. ISBN 978-9975-56-072-6.
4. BĂRAN-PESCARU, A. *Familia de azi, o perspectivă sociopedagogică*. București: Aramis, 2004. 176 p. ISBN 973-679-042-8.
5. BĂTRÎNU, E. *Educația în familie*. București: Editura Politică, 1980. 215 p.
6. BODRUG-LUNGU, V. *Teoria și metodologia educației de gen*: tz.de doct. în pedagogie. Chișinău, 2009. 343 p.
7. BODRUG-LUNGU, V., JARDAN V., ZMUNCILA L. *Educația Gender: Glosar*. Chișinău: CEP USM, 2004, 91 p. ISBN 9975-70-378-X.
8. BOROZAN, M., ȚURCAN-BALȚAT, L. et.al. *Cultura de gen în educație*. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2014. 179 p. ISBN 978-9975-46-217-4.
9. BUCUN, N., JARDAN, V. Tendințe contemporane în identificarea și formarea identității gender. În: *Symposia professorum: Seria psihologie și științe ale educației*, 26-27 aprilie, 2002. Chișinău. pp. 73-78. ISBN 9975-920-69-1.
10. CEMORTAN, S. Necesitatea parteneriatului educațional în socializarea copiilor. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*. 2011, nr. 9 (49), pp. 48-50. ISSN 1857-2103.
11. CIOFU, C. *Interacțiunea părinți – copii*. București: Amalteia, 1998. 218 p. ISBN 973-98167-9-7.
12. Codul educației al Republicii Moldova: nr.152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.319-324, art. nr.126.
13. CUZNEȚOV, Larisa *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: Centrul Editorial-poligrafic al USM, 2008. 624 p. ISBN 978-9975-70-717-6.
14. CUZNEȚOV, Larisa *Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2018. 186 p. ISBN 978-9975-110-93-8.
15. CUZNEȚOV, Larisa *Cultura educației familiale sau Mica Enciclopedie de formare a competențelor parentale*. Chișinău: CEP USM, 2020. 305p. ISBN 978-9975-152-21-1.
16. DUMINICA, S. Aspecte metodologice privind educația de gen a părinților și a cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie. În: *Univers pedagogic*. 2020, nr.4, pp.51-54. ISSN 1811-5470.
17. DUMINICA, S. Strategii magistrale valorificate în educația de gen comune pentru fete și băieți. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*. conf. științ. intern. 8-9 oct. 2020, Chișinău: Univ. Ped. de Stat „I. Creangă”, 2020, pp. 126 – 132. ISBN 978-9975-46-449-9.
18. DUMINICA, S. Implicații practice de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor. În: *Univers pedagogic*. 2019, nr.4 (64), pp.95-101. ISSN 1811-5470.
19. DUMINICĂ, S. Analiza tendințelor internaționale cu privire la educația de gen a copiilor în familie la etapa actuală. În: *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane. Conferința științifică internațională 15-16 mai 2017*. Chișinău: Univ. Ped. de Stat „I. Creangă”, 2017. pp. 166-176. ISBN 978-9975-46-325-6.
20. DUMINICĂ, S. Impactul culturii pedagogice a părinților în educația de gen a copiilor de vârstă preșcolară. În: *Revista Studia Universitatis Moldavia (Seria Științele Educației)*. 2014, nr.5 (75), p.15-21. ISSN 1857-2103.
21. DUMINICĂ, S., DASCAL A. *Proiectarea activităților integrate din perspectiva educației de gen a copiilor de vârstă preșcolară mare cu orientare parteneriat instituție preșcolară-familie*. Coord.șt. Cuznețov L, Chișinău: Tipogr. „Reclama”, 186 p. ISBN 978-9975-58-004-5.

22. DUMINICĂ, S. Educația de gen a preșcolarilor în cadrul familiei. În: *Familia - factor existențial de promovare a valorilor etern-umane. Conferința științifică internațională UPS „I. Creangă”, 15 mai 2012.* Chișinău: 2012 pp. 326-333. ISBN 978-9975-71-325-2.
23. FREUD, S. *Psihanaliza și sexualitate.* Opere: Vol.3. București: Editura Științifică, 1994. 352 p. ISBN 973-44-0129-7.
24. GOLU, P., VERZA, E. et al. *Psihologia copilului.* București: EDP, 1995. ISBN 973-30-2658-1.
25. HANDRABURA, L., GORAȘ-POSTICĂ, V. *Educație pentru echitate de gen și șanse egale: Auxiliar didactic pentru profesori și elevi.* Ed. a 2-a, rev. Chișinău: Bons Offices. 2016, 166 p. ISBN 978-9975-3013-3-6.
26. HUZUM, E. *Concepte și teorii social-politice.* Iași: Institutul European, 2011, 299 p. ISBN 978-973-611-805-0.
27. Legea nr. 5-XVI din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați: nr. 5 din 09-02-2006. În: *Monitorul oficial* 24-03-2006, nr. 47-50 art. 200.
28. MIROIU, M. *Egalitatea de șanse. Perspective de gen.* București: 2011, 48p. ISBN 978-973-0-11485-0.
29. MITROFAN, I., CIUPERCĂ, C. *Psihologia relațiilor dintre sexe: Mutații și alternative.* București: Alternative, 1997. 368 p. ISBN 973-9216-25-0.
30. MÎSLIȚCHI, V. *Parteneriatul educațional familie-grădiniță-școală. Ghid metodologic.* Chișinău: Pulsul Pieței, 2015. 250 p. ISBN 978-9975-3040-7-8.
31. MOCANU, L. *Educația parentală. Suport de curs.* Chișinău: Tipogr. UPS "I. Creangă", 2020 . 57 p. ISBN 978-9975-46-436-9.
32. MORĂRESCU, M. Specificul formării comportamentului psihosexual la diferite etape de vârste. În: *Studii gender* Nr.2-3, Chișinău: Ed. Negociatorul, 2001, p.13.
33. MUTU, T. *Fundamente psihopedagogice ale educației de gen a preadolescentului în cadrul familiei:* autoreferat.tz.de doct. în pedagogie. Chișinău, 2010. 28 p.
34. MUTU, T. *Familia și preadolescentul: Strategii ale educației de gen.* Chișinău: Tipografia Reclama, 2010. 67 p. ISBN 978-9975-4073.
35. PANICO, V. Educația pentru schimbare și dezvoltare – componentă a noilor educații. În: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice Psihopedagogia învățământului primar și preșcolar.* Vol. 4, 10-11 martie 2018. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2018, pp. 239-245. ISBN 978-9975-76-232-8.
36. *Planul național de acțiuni pentru anii 2019-2024 privind implementarea Strategiei intersectoriale de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2024* [online] Disponibil: <https://cancelaria.gov.md/ro/content/cu-privire-la-aprobarea-planului-national-de-actiuni-pentru-anii-2019-2024-privind>
37. Programul național de asigurare a egalității de gen în Republica Moldova pe anii 2010-2015: nr.933 din 31.12.2009. În *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 5-7.
38. SACALIUC, N., COJOCARU, V. *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară.* Chișinău: Editura Cartea Moldovei. 2012, 332p. ISBN 9975-60-185-5.
39. SEGALEN, M., *Sociologia familiei.* Iași: Polirom, 2011. 436 p. ISBN 973-46-1995-5.
40. SILISTRARU, N. *Etnopedagogie și educație.* Chișinău: UST, 2019. 430 p. ISBN 978-9975-76-295-3.
41. STANCIU, I. *Istoria pedagogiei.* București: EDP, 1993. 162 p. ISBN 973-30-3939-X.
42. STĂNCIULESCU, E. *Sociologia educației familiale. Vol. 2: Familie și educație în societatea românească: O istorie critică a intervenționismului utopic.* Iași: Polirom, 2002. 428 p. ISBN 973-683-147-7.
43. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020. Educația 2020: nr. 944 din 14.11.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014 nr. 345-351, art. 1014.
44. Strategia intersectorială privind dezvoltarea abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022: nr. 1106 din 03.10.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 347-352 art. nr. 1198.
45. Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021: Nr. 259, din 28-04-2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 171-180, art. 410.
46. Strategia privind protecția copilului pe anii 2014-2020: nr.434 din 10.06.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 160-166, art. 481.
47. Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020: nr.281 din 03.04.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 121-125, art.348.
48. Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” [online] Chișinău [cit. 21.10.2019] Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr40_12_0.pdf.
49. VRĂSMAȘ, E. *Educație timpurie.* București: Arlequin, 2014, 356p. ISBN 978-606-93624-0-2.
50. VRĂSMAȘ, E. *Consilierea părinților.* București: Aramis, 2002, 176 p. ISBN 973-8294-74-6.

51. ZLATE, M., GOLU, P., VERZA, E. *Psihologia copilului*. Manual pentru clasa a XI-a, Şcoli Normale, Bucureşti: E.D.P., 1998. 224 p. ISBN 973-30-3771-0.
- ***
52. BAUMRIND, D. *Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior*, [online] Child Development, 37(4), 887-907. 1966 [citat 20.11.2017]. Disponibil: https://arowe.pbworks.com/f/baumrind_1966_parenting.pdf.
 53. BEM, S.L. Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. In: *Sonderegger T.B. (Ed.), Nebraska symposium on motivation: Psychology and gender*. Vol. 32. Lincoln, NE: University of Nebraska Press. 1984, pp. 179-222. ISSN. 1939-1471(Electronic); 0033-295X (Print).
 54. BELL, R.R. *Marriage and Family Interaction*. Publisher Dorsey Press, 1963, ISBN 978-0256016314.
 55. BOURDIEU, P., PASSERON, J.C. *Les Heritiers. Les etudiants et la culture*. Paris: Les Editions de Minuit, 1964, pp.17-56. ISBN-10: 2707300810; ISBN-13 : 978-2707300812.
 56. BURN, S.M., O'NEIL A.K., NEDEREND S. Childhood tomboyism and adult androgyny. In: *Sex Roles*. 1996, nr. 5/6 (34), pp. 419-428. ISBN 978 9056295257.
 57. DURNING, P. *Education familiale* în F.Champy şi Chr. Eteve (dir), Dictionnaire encyclopedique de l'education et de la formation. – Paris: Nathan, 1994, p.331-334.
 58. EAGLY, A.H. *Sex difference in social behavior: A social-role interpretation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1987. ISBN 9780203781906.
 59. KELLERHALS, J., ROUSSEL, L. *Les Sociologies face aux mutation de la famille*; in L'Annee sociologique, vol. 37, 1987, pp.15-44.
 60. MONTANDON, C. *L'Ecole dans la vie des familles*. Geneve: Departament de l'instruction Publique, 1991, pp.47-63. ISSN 0169-8125.
 61. MULDWORF, B. *Le métier de père*. Casterman Poche 1972, 185 p. ISBN: 2203202513.
 62. SAXTON, L. *The individual, marriage, and the family*. Belmont: Wadsworth, 1990. 650 p. ISBN-13: 978-0534197285 ISBN-10: 0534197280.
 63. TERRISEE, B., TEOTTIER, E. *Atitudes educatives, origines ethniques et classes sociales*. Paris: Sorbonne, 1994, pp.4-13. ISBN 978-2-296-04200.
- ***
64. БЕРН, Ш. *Гендерная психология*. Санкт-Петербург: Прайм-Еврознак, 2002. 320 с. ISBN: 5-93878 0195.
 65. ГРЕБЕНЬКОВ, И.В. *Педагогическая культура – каждой семье*. Москва: общество „Знание” РСФСР. 1978. 41 с. FB М 78-11/584.
 66. КОН, И. С. *Ребенок и общество*. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2003. 336 с. ISBN 5-7695-1420-5.
 67. КЛЕЦИНА, И.С. *Гендерная социализация*. Санкт-Петербург: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 1998. 92 с. ISBN 978-5-388-00541-0.
 68. МУДРИК, А. В. *Социализация человека*. Москва: Academia, 2004. 148 с.
 69. НЕКРАСОВ, А., ГЕЙЖАН, Н. *Проектируем семью. Семейведение*. Москва: АСТ, 2010. 319 [1] с. ISBN 978-5-17-066109-1.
 70. ТАТАБАДЗЕ, И. *Парадигма гендерной культуры: социологический анализ*. [online] Москва: 2005 [citat 02.10.2008] Disponibil: www.lomonosov-msu.ru/archive/.../08_6.pdf
 71. ШТЫЛЕВА, Л.В. *Гендерное измерение в образовании: всплывающая Атлантида*. In: *Гендерные исследования в гуманитарных науках: современные подходы*. Материалы международной научной конференции, Иваново, 2000, Ч. I. Методология, образовательная политика, философия, с. 63-69. ISBN 5-88448-093-8.
 72. stelladuminica.weebly.com.

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
ale dnei Duminică Stella**

➤ **Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, Categoria B**

1. DUMINICĂ, S. Aspecte metodologice privind educația de gen a părinților și a cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie. În: *Univers pedagogic*. 2020, nr. 4. Pp.51-54. ISSN 1811-5470.

➤ **Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, Categoria C**

1. DUMINICĂ, S. Implicații practice de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor. În: *Univers pedagogic*. 2019, nr.4 (64), pp. 95-101. ISSN 1811-5470.
2. DUMINICĂ, S. Impactul culturii pedagogice a părinților în educația de gen a copiilor de vârstă preșcolară. În: *Studia Universitatis (Seria Științe ale Educației)*. 2014, nr.5 (75), pp.15-21. ISSN 1857-2103.

➤ **Capitole în monografii**

1. DUMINICĂ, S. (coautor) Socializarea de gen a copiilor de vârstă preșcolară. În: *Socializarea copiilor de vârstă timpurie. Monografie*. Coord. VASIAN T. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2015 p.124-148. ISBN 978-9975-48-090-1.
2. DUMINICĂ, S. (coautor) Rolul familiei în procesul socializării de gen a copiilor de vârstă preșcolară. În: *Repere metodologice pentru socializarea copiilor de vârstă timpurie. Monografie*. Coord. CEMORTAN S., PALADI O. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2015, p.77 – 88. ISBN 978-9975-48-093-2.

Articole în culegeri științifice

➤ **culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale**

1. DUMINICĂ, S. Formarea culturii pedagogice părinților prin programe de training cognitiv – comportamental în instituția preșcolară. În: *Kreatikon – Creativitate – Formare – Performanță. Simpozionul Internațional Ediția a XII-a, 17-18 septembrie 2015*, Iași: Editura PIM, 2015. pp.66-73. ISSN 2068-1372.
2. DUMINICĂ, S. Effective strategies to improve the level of pedagogic al culture of parents in gender education of schoolers. In: *Actual problems of preschool and primary education in the context European educational strategies: Proceedings of the conference of faculty and students of the Institute of Pedagogy, Psychology and Art, Vynnitsya: LLC „Nilan-LTD”, 2014, Issue 3. pp.150-155. ISBN 978-617-7121-66-3.*
3. DUMINICĂ, S. Strategii eficiente în formarea competențelor parentale în educația de gen a preșcolarilor. În: *Kreatikon – Creativitate – Formare – Performanță. Simpozionul Internațional, Ediția XI, 10-11 aprilie 2014*. Iași: Editura PIM, 2014. pp.126-128. ISSN 2068-1372.
4. DUMINICĂ, S. Metode, tehnici interactive în formarea identității de gen a preșcolarilor. În: *Kreatikon – Creativitate – Formare – Performanță. Simpozionului Internațional. Ediția XI, 5-6 aprilie 2013*. Iași: Editura PIM, 2013. pp.153-158. ISSN 2068-1372.
5. DUMINICĂ, S. The impact of educational partnership in training pedagogical family culture In: *Личность в едином образовательном пространстве: организация, содержание и технологии освоения. Сборник научных тезисов. III Международный образовательный Форум, 26-29 квітня 2012, Запорожье, Украина: ЗОІППО, ЗОР, 2012, сс. 83-87. ББК 60.550.55я91.*
6. DUMINICĂ, S. Strategii magistrale valorificate în educația de gen comune pentru fete și băieți. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Conferința științifică internațională. 8-9 oct. 2020, Chișinău: Univ. Ped. de Stat „I. Creangă”, 2020, pp. 126 – 132. ISBN 978-9975-46-449-9.*
7. DUMINICĂ, S. Analiza situației actuale a educației de gen realizate în familie și instituțiile de educație timpurie. În: *Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale. Conferința științifică internațională, 11-12 oct, 2019, Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2019, pp.522-528. ISBN 978-9975-48-156-4.*
8. DUMINICĂ, S. Cultura profesional pedagogică a managerului în monitorizarea programelor de educație parentală în instituțiile de educație timpurie. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare. Conferința științifico-practică internațională. 27 april. 2018, Bălți: Univ. de Stat „Alecu Russo”, pp. 220-224. ISBN 978-9975-3260-0-1.*
9. DUMINICĂ, S. Analiza tendințelor internaționale cu privire la educația de gen a copiilor în familii la etapa actuală. În: *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane. Conferința Științifică Internațională, 15-16 mai 2017, Chișinău: Univ. Ped. de Stat „I. Creangă”, pp.166-176. ISBN 978-9975-46-325-6.*
10. DUMINICĂ, S. Formarea culturii profesional pedagogice ale cadrelor didactice în contextul educației parentale. În: *Perspectivelor și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației. Conferința internațională, 7 iunie 2016, Cahul: Univ. de Stat „B.P. Hașdeu” pp.126 -128 ISBN 978-9975-914-90-1.*

➤ **Ghiduri metodice/metodologice:**

1. DUMINICA S., DASCAL A. coord. CUZNEȚOV L. *Proiectarea activităților integrate a copiilor de vârstă preșcolară mare din perspectiva educației de gen cu orientare parteneriat instituție preșcolară-familie. Vol.II.* Chișinău: Tipografia Reclama SA., 2013. 186p. ISBN 978-9975-58-004-5.
2. DUMINICA S., DASCAL A. coord. CUZNEȚOV L. *Proiectarea activităților integrate a copiilor de vârstă preșcolară mare din perspectiva educației de gen cu orientare parteneriat instituție preșcolară-familie. Vol.III.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2014. 201p. ISBN 978-9975-53-431-4.

ADNOTARE

Duminică Stella.

Formarea culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor.

Teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2021.

Structura tezei. Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (290 de surse), 34 anexe. În total conține 145 pagini text de bază, 18 figuri și 17 tabele. Rezultatele obținute au fost publicate în 22 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: cultură pedagogică, cultură profesională pedagogică, familie, instituție preșcolară, cultura de gen, educația de gen, preșcolar, educator parental, activități centrate pe educația de gen, parteneriat educațional, valori de gen.

Domeniul de studiu: se referă la teoria generală a educației.

Scopul cercetării constă în determinarea și validarea experimentală a reperelor teoretico-aplicative ale formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor, structurate într-un model funcțional.

Obiectivele cercetării: interpretarea epistemologică a *culturii pedagogice a familiei* din perspectiva *educației de gen*; elucidarea evoluției *educației de gen* ca parte componentă a genezei *culturii pedagogice familiale* și a politicilor și practicilor educaționale și sociale; determinarea implicațiilor educative ale resurselor parteneriatului familie-instituție preșcolară asupra formării culturii pedagogice a părinților din perspectiva educației de gen a preșcolarilor; determinarea principiilor și condițiilor psihopedagogice de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen; elaborarea, experimentarea și validarea *Modelului de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor* (care include reperele teoretico-aplicative).

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în determinarea și argumentarea științifică a reperelor teoretico-aplicative ale culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen; precizarea și delimitarea conceptelor de bază ale culturii pedagogice ale familiei, realizate în baza analizei și esențializării evoluției abordărilor și teoriilor problematice în contextul educației de gen; scoaterea în evidență și analiza politicilor statale privind asigurarea egalității șanselor între bărbați și femei, formarea abilităților și competențelor parentale, sensibilizarea și educația de gen a copiilor și adulților; identificarea și fundamentarea condițiilor psihopedagogice și a principiilor formării culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor în cadrul colaborării instituție preșcolară-familie; fundamentarea, argumentarea și validarea științifică a *Modelului de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva EG a preșcolarilor*.

Rezultatele științifice obținute în cercetare rezidă în determinarea și valorificarea reperelor teoretico-aplicative a culturii pedagogice a familiei, structurate în *Modelul de formare a culturii pedagogice din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*, implementarea căruia a condus la schimbarea cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor părinților, contribuind la depășirea dificultăților familiale în educația de gen a preșcolarilor cu accent pe formarea identității de gen, a parteneriatului de gen, centrat pe nondiscriminare, prevenirea segregării de gen și respectarea echității și egalității de gen.

Semnificația teoretică a cercetării. Importanța teoretică a cercetării este susținută de conceptualizarea, analiza și determinarea reperelor teoretice privind formarea culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen; stabilirea condițiilor psihopedagogice și a principiilor desfășurării eficiente a educației de gen în familie; determinarea specificului de învățare/cultivare a părinților și respectare a particularităților psihologice de vârstă ale copilului preșcolar în contextul educației de gen; argumentarea științifică a procesului educației de gen a preșcolarilor în cadrul familiei și instituție preșcolară.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în elaborarea și validarea ansamblului de instrumente pedagogice, concentrate în *Modelul de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*, care, prin esența și importanța lor teoretică și praxiologică reprezintă fundamentele pedagogice operaționalizate. Reperele teoretico-aplicative, determinate, elaborate și valorificate conform condițiilor stabilite în cercetare, au contribuit la formarea CP a familiei și culturii de gen a preșcolarilor. Cercetarea realizată a demonstrat că toate instrumentele pedagogice, care au fost incorporate în *Modelul de formare a culturii pedagogice din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*: Curriculum „Educația de gen a preșcolarilor” (destinat cadrelor didactice și părinților); Grila caracteristicilor comportamentelor de gen ale preșcolarilor; Modelele familiale și educația de gen; Dificultățile familiei, privind educația de gen; Matricea educației de gen în copilărie și adolescență; Harta psihopedagogică a educației de gen a preșcolarilor (în cadrul familiei și instituției preșcolare); Structura culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen; Descriptorii competențelor parentale și ai comportamentului de gen al preșcolarilor; Programul de colaborare instituție preșcolară – familie centrat pe educația de gen a cadrelor didactice, părinților și preșcolarilor; Ghidul practic orientativ al priorităților educației de gen în cadrul familiei; Programul de formare a culturii profesională pedagogice a cadrelor didactice; Programul de formare a culturii pedagogice a părinților și Programul de formare a culturii de gen a preșcolarilor și pot fi aplicate cu succes în ședințele cu părinții, centrate pe formarea culturii pedagogice a acestora din perspectiva educației de gen; formarea continuă a cadrelor didactice și educația de gen a preșcolarilor.

Implementarea rezultatelor cercetării s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic, desfășurat în trei etape în 4 instituții de educație timpurie pe un lot experimental alcătuit din cadre didactice, părinți și preșcolari prin constatarea situației la tema investigată, dar și prin experimentarea și validarea *Modelului de formare a culturii pedagogice a familiei din perspectiva educației de gen a preșcolarilor*, inclusiv prin intermediul publicațiilor științifice și a comunicărilor la seminarele metodologice, ședințele metodice, conferințele științifice naționale și internaționale și a activităților practice cu preșcolarii și părinții acestora.

АННОТАЦИЯ

Думиникэ Стелла.

Формирование педагогической культуры семьи в плане гендерного воспитания детей дошкольного возраста. Кандидатская диссертация на соискание степени доктора педагогических наук, Кишинэу, 2021.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, список литературы (290 наименования), 34 приложения, 145 страниц основного текста, 18 фигур, 17 таблиц. Выводы и результаты исследования отражены в 22 научных работах.

Ключевые слова: педагогическая культура, профессионально-педагогическая культура, семья, учреждение дошкольного образования, гендерная культура, гендерное воспитание, дошкольник, семейный воспитатель, гендерные ценности.

Область исследований относится к общей теории воспитания.

Цель исследования состоит в определении и экспериментальной проверке теоретико-прикладных основ формирования педагогической культуры семьи в перспективе гендерного воспитания детей дошкольного возраста, структурированных в единой функциональной модели.

Задачи исследования: эпистемологическое толкование педагогической культуры семьи в перспективе гендерного воспитания; прояснение эволюции гендерного воспитания в контексте развития педагогической культуры семьи; определение воспитательного воздействия сотрудничества семьи – учреждения дошкольного образования на формирования педагогической культуры родителей в перспективе гендерного воспитания дошкольников; обоснование принципов и психолого-педагогических условия формирования педагогической культуры семьи исходя из перспективы гендерного воспитания детей дошкольного возраста; разработка и экспериментирование *Модели формирования ПК семьи в плане гендерного воспитания дошкольников*.

Научная новизна и оригинальность исследования заключается в разработке и аргументации теоретико-прикладных основ педагогической культуры семьи исходя из перспективы гендерного воспитания, установлении и уточнении основных понятий педагогической культуры семьи в контексте гендерного воспитания дошкольников, определении и обосновании необходимых условий и принципов формирования педагогической культуры семьи исходя из перспективы гендерного воспитания дошкольников в контексте сотрудничества семьи и дошкольного образовательного учреждения.

Научные результаты полученные в ходе исследования, заключаются в определении и оценке теоретико-прикладных основ, структурированных в *Модели формирования ПК семьи в плане перспективе гендерного воспитания дошкольников*, что способствовало изменению у родителей компетенции/ знания, отношении и поведения направленных на преодоление сложностей семьи в гендерном воспитании дошкольников, с акцентом на формирование гендерной идентичности, гендерного партнерства, равенства и предотвращения гендерной сегрегации и гендерного неравенства.

Теоретическое значение исследования заключается в концептуализации, анализе и определении теоретико-прикладных основ педагогической культуры семьи исходя из перспективы гендерного воспитания; установлении психолого-педагогических условия и принципов осуществления успешного гендерного воспитания в семье, определении специфики обучения/воспитания родителей с учетом психологических и возрастных особенностей детей дошкольников в контексте гендерного воспитания, а также в научном обосновании гендерного воспитания в семье и в дошкольном учебном учреждении.

Практическая значимость исследования состоит в разработке и апробировании педагогического инструментария структурированного в *Модели формирования ПК семьи в плане перспективе гендерного воспитания дошкольников*, которые по своей теоретической и практической значимости являются научными основами. Определение, и разработка теоретико-практически основы апробированных в процессе педагогического эксперимента способствовало формированию ПК семьи в плане ГВ дошкольников.

Проведенное исследование доказало что весь педагогический инструментарий (то есть теоретико-практически основы): *Куррикулум Гендерное воспитание дошкольников* (для родителей и воспитателей дошкольных учреждений); *Матрица ГВ детей и подростков*; *Психологопедагогическая карта ГВ дошкольников в семье*; *Програма сотрудничества дошкольное учреждение – семья – дошкольник в плане гендерного воспитания*; *Програма формирования профессиональной ПК воспитателей*; *Програма формирования ПК семьи*; *Програма ГВ дошкольников* – может успешно применяться в работе с родителями, в подготовке и повышении квалификации/непрерывное учителей и воспитателей.

Внедрение результатов исследования состоялось в рамках трехэтапного педагогического эксперимента, реализованного в 4 учреждениях дошкольного образования на базе учащихся преподаватели, родители и дошкольники, посредством экспериментального апробирования *Модели формирования ПК семьи в плане перспективе ГВ дошкольников*. Внедрение результатов исследования осуществлялось на основе обсуждений на методологических семинарах, педагогических консилиумах, научных национальных и международных конференций.

ANNOTATION

Duminică Stella.

Formation of the pedagogical culture of the family from the perspective of preschoolers' gender education. Doctoral thesis in education sciences, Chisinau, 2021.

Structure of the thesis: Introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (290 sources), 34 annexes. In total, it contains 145 pages of basic text, 18 charts and 17 tables. The obtained results were published in 22 scientific papers.

Key words: pedagogical culture, professional pedagogical culture, family, institution of early education, gender culture, gender education, preschool institution, parental educator, activities focused on gender education, educational partnership, gender values.

The field of study refers to the general theory of education.

The purpose of the research consists in the elaboration and experimentation of the theoretical-applicative foundations of the formation of the PC of the family from preschoolers' GE perspective, structured in a functional model.

The objectives of the research: the epistemological interpretation of the PC of the family from the gender education perspective; elucidating the evolution of gender education as a component part of the genesis of the family pedagogical culture and of the educational and social policies and practices; determining the educational implications of the resources of the partnership family-preschool institution on the formation of the PC of the parents from the perspective of preschoolers' GE; determining the principles and psycho-pedagogical conditions for the formation of the PC of the family from the gender education perspective; elaboration, experimentation and validation of the *Model for the formation of the PC of the family from the perspective of preschoolers' GE*.

The scientific novelty and originality lies in the scientific assessment and argumentation of the theoretical-applicative foundations of the pedagogical culture of the family from the gender education perspective; specifying and delimiting the basic concepts of the pedagogical culture of the family, based on the analysis of the evolution of approaches and problem theories in the context of gender education; highlighting and analyzing state policies on ensuring equal opportunities for men and women, training in parenting skills and competences, gender awareness and education of children and adults; the foundation, argumentation and scientific validation of the *Model for the formation of the PC of the family from the perspective of preschoolers' GE*; identifying and substantiating the psycho-pedagogical conditions and the principles of forming the pedagogical culture of the family from the perspective of preschoolers' gender education within the collaboration between the preschool institution and family.

The important scientific problem solved in research consists in assessing and valorizing the theoretical-applied foundations of the pedagogical culture of the family, structured in the *Model for the formation of the PC of the family from the perspective of preschoolers' GE*, whose implementation led to changes in cognitions, attitudes and behaviors of parents, overcoming family difficulties in gender education of preschoolers with a focus on gender identity formation, gender partnership, non-discrimination, prevention of gender segregation and respect for gender equity and equality.

The theoretical significance of research. The theoretical importance of the research is supported by the conceptualization, analysis and evaluation of the theoretical foundations regarding the formation of the pedagogical culture of the family from the gender education perspective; establishing the psycho-pedagogical conditions and the principles of efficient development of gender education in the family; determining the specific learning/cultivation of parents and respecting the psychological age characteristics of the preschool child in the context of gender education; scientific argumentation of the process of gender education of preschoolers within the family and preschool institution.

The practical value of the research consists in the elaboration and validation of the set of pedagogical tools, concentrated in the *Model of formation of the PC of the family from the perspective of preschoolers' GE*, which, by their role and theoretical and praxiological importance, represent the operationalized pedagogical foundations. The theoretical-applied foundations, determined, elaborated and evaluated according to the conditions established in the research, contributed to the formation of the pedagogical culture of the family and the gender culture of the preschoolers. The research demonstrated that all pedagogical tools, which were incorporated in the **Model of formation of PC from the perspective of preschoolers' GE:** Curriculum "Gender education of preschoolers" (for teachers and parents); Grid of preschoolers' gender behavior characteristics; Family models and gender education; Family difficulties regarding gender education; The matrix of gender education in childhood and adolescence; Psycho-pedagogical map of gender education of preschoolers within the family and preschool institution; The structure of the pedagogical culture of the family from the perspective of EG; Descriptors of parental competencies and preschoolers' gender behavior; Collaboration programme between the preschool institution and family, focused on gender education of teachers, parents and preschoolers; The practical guideline of gender education priorities within the family; The programme for training the professional pedagogical culture of teachers; The programme for the formation of the pedagogical culture of parents and the Programme for the formation of preschoolers' gender culture can be successfully applied in meetings with parents, focused on the formation of their pedagogical culture from gender education perspective; continued training of the teachers and gender education of preschoolers.

The implementation of the research results was made in the pedagogical experiment, carried out in three stages in 4 early education institutions on an experimental group consisting of teachers, parents and preschoolers by finding the situation under investigation, but also by experimenting and validating the *Model of formation of the PC of the family from the perspective of preschoolers' GE*, mainly through scientific publications and communications at methodological seminars, methodical meetings, national and international scientific conferences, practical activities with preschoolers and their parents.

DUMINICĂ STELLA

**FORMAREA CULTURII PEDAGOGICE A FAMILIEI
DIN PERSPECTIVA EDUCAȚIEI DE GEN A PREȘCOLARILOR**

Specialitatea: 531.01. TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației**

Aprobat spre tipar: 21.05.2021

Formatul hârtiei A4

Hârtie ofset. Tipar digital

Tiraj 50 ex.

Coli de tipar: 1,0

Comanda nr. 14

Tipografia „PRINT - CARO”,
Str. Astronom Nicolae Donici 14 mun. Chișinău MD-2049
tel.(022) 85-33-86